

Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü

Hakemli Makale

Hasan KARAKILIÇ

Dr., Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

ÖZET

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun limited ortaklıklar hukuku açısından getirdiği önemli yeniliklerden birisi de ek ödeme yükümlülüğüdür. Ek ödeme, limited ortaklıkta ortakların asıl borcu olan esas sermaye borcu dışında getirilen bir yükümlülüktür. Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payına bağlı olarak ve ancak ortaklık sözleşmesi ile öngörülebilir. Ortaklık sözleşmesi ile getirilen ek ödeme yükümlülüğü, kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesi durumunda müdür/müdürler tarafından talep edilir ve ortaklığa nakdi ödemede bulunmak suretiyle yerine getirilir. Ek ödeme yükümlülüğü esasen bilanço açığını kapatmak suretiyle, ortaklığın içine düştüğü kötü finansal durumdan çıkmasına yardımcı olmak amacıyla getirilmiş bir kurumdur. Bununla birlikte gerek İsviçre ve gerekse Türk hukukundaki tartışmalarda, ek ödeme yükümlülüğünün talebi konusundaki yeni hükümlerin esnek olduğu ve bu nedenle de kurumun amacının genişletildiği belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler

Ek ödeme yükümlülüğü, yan edim yükümlülüğü, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu, limited ortaklık, limited ortaklık sözleşmesi, özkaynak ihtiyacı, limited ortaklık müdürü.

ABSTRACT

Additional Payment Obligation in Limited Company

One of the important innovations brought by 6102 numbered Turkish Commercial Code in terms of the law of limited company partnerships law is the additional payment obligation. The additional payment is an obligation brought except the main capitals payable which is the main payables of the partners in the limited company. The additional payment obligation can be envisioned depending to the main share and only with the deed of partnership. The additional payment obligation which is brought with the deed of partnership is demanded by the manager/managers in cases of occurring the conditions envisioned in the law and is fulfilled by means of making cash payment to the partnership. The additional payment obligation is an institution developed with the aim of helping the partnership to get out of the bad financial situation by means of closing the budget deficit. Together with that, in the discussions regarding the Swiss and the Turkish laws, it has been indicated that the new judgments are flexible regarding the additional payment obligation, and the purpose of the institution is widened.

Keywords

Additional payment obligation, supplementary/side performance, 6102 numbered Turkish Commercial Code, limited partnership, limited partnership agreement, the need of resource, limited cooperation manager.

Giriş

Limited ortaklık bir sermaye ortaklığıdır. Sermaye ortaklıklarında ortakların asli edim yükümlülüğü, hiç şüphesiz sermaye koyma borcudur. Bu anlamda ortağın sermaye koyma borcu kuruluşta ve sermaye artırımında bir esas sermaye payının üstlenmesiyle birlikte doğar. Bununla birlikte 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) limited ortaklıklar açısından getirdiği yeniliklerden birisi de ek ödeme yükümlülüğüdür¹. Gerçekten de 6102 sayılı TTK ile kanun koyucu limited ortaklıklarda ortaklar için asıl borç olan sermaye koyma borcu dışında, ortaklık sözleşmesiyle ek ödeme yükümlülüğü de öngörülebileceğini belirtmiştir (TTK 603/1, TTK 577/1.c). TTK'nın ek ödeme yükümlülüğünü düzenleyen hükümleri, mehz İsviçre Borçlar Kanunu'nun (İsvBK, OR) bu konudaki hükümleri ile benzer şekilde düzenlenmiştir.

Ek ödeme yükümlülüğü ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi ve kanunda yer alan şartların gerçekleşmesi halinde, yükümlü ortaklara, sadece ortaklığa karşı nakdi ödemede bulunma borcu yükler. Amaç finansal yönden kötü duruma düşen, bilanço açığı bulunan ortaklığa, ortakların yapacakları ek ödemelerle yardımcı olmalarını sağlamak. Ek ödeme yükümlülüğü ortağın esas sermaye payına bağlı olarak belirlenir. Bu anlamda münferit bir esas sermaye payı için belirlenebileceği gibi, bütün esas sermaye payları için de öngörülebilir. Bununla birlikte, ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi hususunda ortaklar arasında bir teselsül hali söz konusu değildir. Amaç yönünden ek ödeme yükümlülüğü kişisel sorumluluğa benzemekle birlikte, kişisel sorumluluk alacaklılara, yani dışa dönüktür. Buna karşın ek ödeme yükümlülüğü ise ortaklığa karşı, başka bir ifadeyle içe dönük bir kurumdur.

Ek ödeme yükümlülüğü, temelde bilanço açıklarını kapatmak amacıyla öngörülmesi bir araç olmakla birlikte, son zamanlarda amaçtaki bu sınırlamanın kalktığından söz etmek mümkündür. Bu anlamda ek ödemelerin özellikle bilanço zararlarının kapatılmasında, öz sermayeye ihtiyaç duyulan durumlarda ise ortaklığın ihtiyacının karşılanması amacıyla ve limited ortaklığa nakdi desteğin zorunlu olduğu hallerde ortaklardan talep edilebilmesi mümkündür². Ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği durumların bu şekilde esnek bir nitelik kazanması ile birlikte limited ortaklık, ticari faaliyetlerini sürdürebilmek, ödeme dar boğazından çıkabilmek için yeni bir olanağa da kavuşmuştur³.

1 Nitekim 6102 sayılı TTK'nın limited ortaklıklarla ilgili "Kavram" başlıklı TTK 573'ün madde gerekçesinde de sisteme ilişkin birinci değişiklik tek kişilik limited ortaklığın kurulmasına ve yaşamasına olanak tanınması olarak açıklanırken, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin açıkça kanuna alınması da ikinci değişiklik olarak belirtilmiştir. Bkz. TTK Gerekeçe, m. 573, s. 215.

2 TEKİNALP, Ünal, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Genişletilmiş 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s. 339, Nr. 18-12; ŞENER, Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 659.

3 PULAŞLI, Hasan, 2014, Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II, 2.Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 2278, Nr. 248.

I. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN BENZER KURUMLARLA FARKLARI

1.Esas Sermaye Borcundan Farkları

Sermaye ortaklıklarında ortaklığın esas sermayesi, ortaklığın ticari faaliyetlerinin sürekliliğini sağlayan temel unsurdur. Bu sonuç limited ortaklık açısından da geçerlidir. Bununla birlikte TTK'nın bu konuda getirdiği yeni hükümler karşısında, ortaklar, limited ortaklığın finansmanı açısından sadece esas sermaye ile bağlı olmayıp, ortaklık sözleşmesi ile ek ödeme yükümlülüğü de öngörebilirler⁴. Bu anlamda, örneğin anonim ortaklıklarda tek borç ilkesine aykırılık oluşturan özel bir yükümlülüğün, kanun koyucu tarafından limited ortaklıklar açısından mümkün hale getirildiği belirtilmektedir⁵. Dolayısıyla limited ortaklıkta ortakların borçları ve yükümlülükleri açısından bakıldığında, yeni TTK sisteminde esas sermaye borcu dışında, ortaklık sözleşmesinde öngörülmek koşuluyla, ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri de söz konusu olabilecektir⁶.

Limited ortaklıkta, ortaklık sermayesi esas sermaye paylarına bölünmüştür. Esas sermaye payı bir ortağın ortaklık ilişkisinden kaynaklanan haklarının ve yükümlülüklerinin tamamını ifade eder ve ortak sıfatını oluşturur. Esas sermaye payı, aynı zamanda bir ortağın ortaklık ilişkisi çerçevesindeki hak ve yükümlülüklerinin de çıkış noktasıdır. TTK 583/5 hükmüne göre, esas sermaye payının bedeli ortaklık sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde nakit veya ayın olarak veya bir alacağın takası yoluyla yahut sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kullanılabilir öz sermayenin esas sermayeye dönüştürülmesiyle ödenir. Bu anlamda limited ortaklığın esas sermayesinin nakit veya ayın şeklinde olması mümkündür⁷. Bununla birlikte ek ödeme yükümlülüğü sadece nakdi bir ödeme olarak yerine getirilir⁸.

Ek ödeme yükümlülüğü ile esas sermaye borcu arasındaki en önemli fark ise, yerine getirilen ek ödemelerin iade edilebilmesidir⁹. Oysa esas sermayenin iadesi, kural olarak, yasaktır. Bu anlamda sermayenin korunması ilkesi limited ortaklık açısından da geçerlidir. Bu aynı zamanda sınırlı sorumluluk ilkesinin bir gereğidir. Öncelikle ortaklık alacaklılarının korunması düşüncesine dayanan bu ilkenin bir sonucu olarak, esas

4 Bu açıdan bakıldığında limited ortaklıkların anonim ortaklıklara oranla daha geniş kapsamlı olanaklara sahip olduğunun söylenebileceği belirtilmiştir. Bkz. ŞENER, 2012, s. 640.

5 BİLGİLİ, Fatih / DEMİRKAPI, Ertan, Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Dora Yayınevi, Bursa, 2013, s. 740. Öte yandan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nda (KoopK) da ek ödeme yükümlülüğü düzenlenmiştir. Gerçekten de Kooperatifler Kanunu m. 31'e göre, ana sözleşmeye konacak bir hükümlerle, ortaklara ek ödeme yükümlülüğü getirilebilir. Ancak ek ödemelerin sadece bilanço açıklarını kapatmada kullanılması gerekir. Ek ödeme yükümlülüğünün sınırsız olması mümkün olduğu gibi, belirli miktarlarla veya iş hacmi ile veya paylarla orantılı olarak sınırlandırılması da mümkündür. Keza kooperatifin iflası halinde ek ödemeleri isteme hakkının iflas idaresine ait olduğu belirtilmiştir (KoopK. m. 31).

6 Bu anlamda anonim ortaklığın aksine limited ortaklık bir tek borç ortaklığı değildir. Nitekim TTK 573/2 hükmüne göre ortaklar, ortaklık borçlarından sorumlu olmayıp, sadece taahhüt ettikleri esas sermaye paylarını ödemekle ve ortaklık sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini yerine getirmekle yükümlüdürler.

7 TEKİNALP, 2012, s. 353, Nr. 19-15.

8 TEKİNALP, 2012, s. 398, Nr. 21-86.

9 BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 745.

sermayenin iadesi yasaktır¹⁰. TTK 601 hükmüne göre, esas sermayenin azaltılması durumu hariç, ortaklara esas sermaye payı bedeli iade edilemez¹¹. Buna karşın TTK 605/1 hükmüne göre, ek ödemeye ilişkin tutarın, serbestçe kullanılabilir yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olması durumunda, ek ödeme yükümlülüğüne istinaden yerine getirilen ödemelerin, kısmen veya tamamen geri verilmesi mümkündür.

2.Yan Edim Yükümlülüğüyle Farkları

Limited ortaklıkta ek ödeme yükümlülüğüne benzer bir diğer kurum ise yan edim yükümlülüğüdür¹². Ortaklık sözleşmesi ile ortaklığın işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet edebilecek¹³ yan edim yükümlülükleri öngörülebilir (TTK 606/1)¹⁴. Ek ödeme yükümlülüğünde olduğu gibi, yan edim yükümlülükleri de münferit bir pay yanında, bazı grup paylar veya ortaklık paylarının tümü için de öngörülebilir¹⁵. Yan edim yükümlülükleri de başlangıçta ortaklık sözleşmesi ile getirilebileceği gibi, sonradan yapılacak bir sözleşme değişikliği ile de öngörülebilirler. Bununla birlikte yan edim yükümlülüğünün sonradan getirilmesi veya ortakların mevcut yükümlülüklerinin kapsamının genişletilmesi durumunda, genel kurulda ilgili tüm ortakların onayı gerekir (TTT 607)¹⁶.

10 PULAŞLI, 2014, s. 2191, Nr. 89.

11 Bu durumun istisnası ise iskattir. Iskat, sermaye koyma borcu nedeniyle temerrüde düşen pay sahibinin, iştirak taahhüdünden veya yaptığı kısmi ödemelerden doğan haklarından mahrum bırakılmasıdır. Asıl amacı esas sermayenin teşkili ve korunması olan iskat, sermaye koyma borcunu yerine getirmeyen ortağa karşı da etkili yaptırımlardan birisidir. Nitekim 6335 sayılı Kanun ile değişik TTK 585 hükmüne göre ortaklar limited ortaklığa nakit sermaye taahhüt etmişlerse bu durumda anonim ortaklık hükümlerinin kıyasen uygulanacaktır. Bu nedenle nakdi sermayenin ifa edilmemesinin hüküm ve sonuçları ile özellikle iskat kuralları (TTK 480 vd.) limited ortaklıklarda da aynen uygulama alanı bulacaktır. Bkz. ŞENER, 2012, s. 640.

12 Limited ortaklık için öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüğü ile benzer bir kurum ise anonim ortaklıklar hukukunda düzenlenen *ikincil yükümlülükler*dir. Nitelik olarak aynı amaca hizmet etmelerine ve benzer şartlarla öngörülmelerine karşın, anonim ortaklıklarda ikincil yükümlülük olarak adlandırılan kurum, limited ortaklıklarda ise yan edim yükümlülüğü olarak adlandırılmıştır (TTK 606). Anonim ortaklıklarda ikincil yükümlülükler, anonim ortaklıkta payların devrinin ortaklığın iznine bağlı olduğu durumlarda, esas sözleşmeyle ortaklar için öngörülen ve sermaye borcunu ifa etmek dışında, belli zamanlarda tekrarlanan ve konusu para olmayan yükümlülüklerdir (TTK 480/4). Öte yandan bu tarz yükümlülüklerin niteliği ve kapsamı pay senetlerine ve ilmühaberlere yazılabilir. İkincil yükümlülüklerin kuruluşta esas sözleşmede yer alması gerekir. Sonradan esas sözleşmeye konulabilmeleri için, yükümlülük altına giren bütün pay sahiplerinin onayı gerekir. Keza esas sözleşmede bu tarz talii yükümlülüklerin ifasını sağlamak üzere cezai şart öngörülmesi de mümkündür. Bu hususta bkz. BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 493-495.

13 Bu anlamda yan edim yükümünün en önemli sınırını, ortaklığın işletme konusu teşkil eder ve işletme konusunu gerçekleştirebilecek olan şeyler ancak yan edim yükümü olarak ortaklık sözleşmesinde öngörülebilir. Bkz. ŞENER, 2012, s. 666.

14 Limited ortaklıkta yan edim yükümlülüğü, eski düzenlemede bulunmayan ve eksiklik olarak görülen bir hususun kanuna geçmesi olarak değerlendirilmekle birlikte, nitelik olarak anonim ortaklıklar açısından yer verilen *ikincil yükümlülük*lere (TTK 480/4) benzemelerine rağmen, bunların yan edim yükümlülüğü olarak adlandırılması ise eleştirilmiştir. Bkz. BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 747.

15 TTK Gereğe, m. 606, fıkra 2, s. 222.

16 Burada ilgili ortaklar ibaresi ile kastedilen husus, yan edim yükümlülüğünü üstlenecek ortakların onay vermelerinin gerektiğidir. Yoksa yan edim yükümlülüğüne tabi olmayan veya söz konusu yükümlülükleri genişletilmeyen ortakların ortaklık sözleşmesi değişikliğini onaylamaları gerekmez.

Ek ödeme ile ortaklığın mali durumunun iyileştirilmesi ve özkaynak ihtiyacının karşılanması amacıyla ortaklara nakdi bir ödemede bulunma yükümlülüğü getirilir. Buna karşın yan edim yükümlülüğünde ise ortaklar, ortaklığın amacının gerçekleşmesine yardımcı olacak bazı işleri yapma veya yapmama, bazı yükümlere katlanma¹⁷ veya sahip oldukları bazı imkânları ortaklığa kullandırma borcu altına girmektedirler¹⁸. Bu anlamda yan edim yükümlülükleri, limited ortaklık sözleşmesinde yer alan esaslar çerçevesinde, yükümlü ortakların, ortaklığa karşı ifa ile borçlu oldukları aynı edimlerdir¹⁹. Yan edim yükümlülükleri bu şekilde limited ortaklığın bir yandan kişisel öğelerden oluşan yanını ortaya çıkarırken, diğer yandan ise bu ortaklıkları, istendiğinde kooperatife yaklaştıran bir kurumdur²⁰.

Yan edimler kural olarak karşılıksız değildir. Başka bir ifadeyle ortak yan edim yükümlülüğüne konu edimleri yerine getirdiğinde (örneğin ürünleri ortaklığa teslim ettiğinde), bunun karşılığında kendisine bir ödeme yapılması zorunludur²¹. Kanun'da öngörülen koşulların gerçekleşmesi durumunda, ek ödemelerin geri ödenmesi mümkün olmakla birlikte, yan edimler için böyle bir durum söz konusu değildir.

Ortaklara sermaye koyma borcu dışında subjektif yükümlülükler getirilmesine de olanak sağlayan yan edim yükümlülükleri, tipik bir eşyaya bağlı borç örneğidirler²². Bu tarz yükümlülükler aynı zamanda ortakların şahsı ile ilgili unsurların limited ortaklıkta yansımaları veya somutlaşmaları olarak da değerlendirilebilir²³. Yan edimlerin doğrudan ortaklık alacaklılarını korumak gibi bir işlevi söz konusu değildir. Bunlar ortaklık alacaklılarından ziyade, ortaklık tüzel kişiliğini ilgilendirirler. Bu şekilde yan edim yükümlülükleri bir yandan ortaklığın işletme konusunun gerçekleştirilmesine yardımcı olurken²⁴, diğer yandan ise limited ortaklık ortaklarının bileşiminin (örneğin süt, meyve veya tarım ürünleri üreticilerine özgülenmiş olmak gibi) korunması ve ortaklığın başka ortaklıkların hakimiyeti altına girmemesi amacıyla da hizmet ederler²⁵.

17 **Botschaf zur Revision des Obligationenrechts** (GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschaft-, Handelsregister-, und Firmenrecht), vom 19.12.2001, BBL 2002, s. 3194 (Anılış: Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3198).

18 Bu anlamda örneğin süt, şeker pancarı, meyve gibi ham ve/veya işlenmiş ürünlerin teslimi, park yeri veya ürünler için depo yeri sağlanıp kullanılması, nakliye hizmetlerinin sunulması ve benzeri edimler yan edim yükümlülüğü olarak öngörülebilir. Bkz. KARAHAN, Sami / ÇEKER, Mustafa, Şirketler Hukuku, 1. Baskı, Mimoza Yayıncılık, Ankara, 2012, s. 816.

19 Örneğin peynir, yoğurt, ayran gibi çeşitli süt ürünlerinin üretildiği bir limited ortaklıkta, ortakların her yıl ortaklığa öngörülen miktarda süt vermesi gibi. Bkz. TEKİNALP, 2012, s. 400, Nr. 21-95,96.

20 PULAŞLI, 2014, s. 2282, Nr. 268.

21 BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 747.

22 TEKİNALP, 2012, s. 400, Nr. 21-95.

23 Bu hususta daha ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. ŞENER, 2012, s. 665-666. İsviçre öğretisinde de ortaklık sözleşmesi ile yan edim yükümlülükleri öngörülebilmesi olanağının, hukuksal form açısından limited ortaklığı her şeyden önce ortak girişimler ("*joint ventures*") için çekici hale getirebileceği belirtilmiştir. Bkz. BÖCKLI, Peter / FORSTMOSER, Peter, **Das neue schweizerischer GmbH-Recht**, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich, 2006, s. 21.

24 TEKİNALP, 2012, s. 339, Nr. 18-12.

25 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3198. Fakat yan edim yükümlülükleri, aynı zamanda ilgili ortakların bu konuda üretici olmaları halinde mümkündür. Başka bir ifadeyle, bu tür limited ortaklıkların ortakları üretici

Yan edimler de tıpkı ek ödeme yükümlülüğünde olduğu gibi kişisel bir borç doğurmayı, esas sermaye payına bağlıdır (TTK 606/2). Bu anlamda payın maliki aynı zamanda yan edim yükümlülüğünü de yerine getirecek olan kişidir. Bununla birlikte, yan edim yükümlülüğünün paya bağlı olması bu yükümlülüğün her durumda payı devralana geçeceği anlamına gelmez²⁶. Öte yandan ek ödeme yükümlülüğünde olduğu gibi, yan edim yükümlülüklerinin yerine getirilmesini de ortaklık adına müdürler talep ederler.

TTK 606/3'e göre ortaklık sözleşmesinde açıkça belirtilmiş bir karşılığı veya uygun bir karşılığı bulunmayan veya özkaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet eden nakdi veya aynı edim yükümlülükleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümlere tabidirler. Kanun koyucu bu hükümle, işlevsel açıdan ek ödeme yükümlülüğüyle eşdeğer nitelikteki yan edim yükümlülüğüne ilişkin düzenlemeleri, ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin kurallara tabi kılmıştır. Bunun temelinde ise, ek ödeme yükümüne ilişkin TTK 603 ve devamında öngörülen hükümlerin ve özellikle de bu hükümlerde yer alan sınırlandırmaların dolanılmasını engelleme düşüncesi yatmaktadır²⁷.

II. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN KANUNİ DAYANAKLARI

1.6762 Sayılı Eski Türk Ticaret Kanunu Açısından Ek Ödeme Yükümlülüğü

6762 sayılı eski Ticaret Kanununda (eTK) limited ortaklık ortakları açısından esas sermaye borcundan başka bir yükümlülük öngörülmemiştir²⁸. Bu anlamda ortaklar açısından ek ödeme veya yan edim yükümlülüğü adı altında başkaca bir yükümlülük de söz konusu değildir. Bu aynı zamanda esas sermaye borcu dışındaki yükümlülüklerin, limited ortaklıkların gelişimini engelleyeceği düşüncesinden kaynaklanmaktaydı. Bununla birlikte, ek ödeme yükümünü (*Nachschusspflicht*) düzenleyen 1936 tarihli İsvBK'nın 784/3 hükmü karşısında, Türk hukukunda da bu tarz bir yükümlülüğün, limited ortaklıkta bilanço açıklarının kapatılmasında kullanılmak üzere, ortaklık sözleşmesi ile öngörülebileceği öğretilerinde belirtilmektedir²⁹.

olup, ortaklık da bu bilinç ve hedef ile kurulur. Dolayısıyla peynir, yoğurt, ayran gibi çeşitli süt ürünleri üreten bir limited ortaklıkta, ortakların ortaklığa her yıl belli miktarda süt vermeleri şeklindeki bir yan edim yükümlülüğü, ancak ortakların süt üreticileri olmaları halinde söz konusu olabilir. Yoksa ortakların piyasadan süt alıp bu borcu ifa etmeye çalışmaları pek anlamlı olmayacaktır. Bu hususta bkz. TEKİNALP, 2012, s. 400, Nr. 21-95.

26 Gerçekten de istisnai bazı durumlarda yan edim yükümlülüğünün yerine getirilmesi bakımından ayrılan ortağın kişiliği büyük önem taşıdığından, böyle durumlarda, ortağın ayrılmasıyla yan edim yükümlülüğü de ortadan kalkar. Bunun sonucu olarak devralan ortak da yan edim yükümlülüğünden sorumlu olmayacaktır. Bu hususta bkz. YILDIRIM, Ali Haydar, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep- le Feshi**, Dora Yayınevi, Bursa, 2013, s. 298. Ayrıca bkz. NUSSBAUM, Martin / SANWALD, Reto/SCHIEDGGER, Markus, **Kurzkommentar zum neuen GmbH-Recht**, Cosmos Verlag, Bern, 2007, Art. 796, Nr. 9.

27 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3199. Dolayısıyla TTK 606/3 hükmü çerçevesinde bakıldığında, yan edim yükümlülüğü olarak ortaklık sözleşmesinde yer alan yükümlülük, ortaklığa finansman sağlamayı amaçlıyor, ortaklığın özkaynaklarının artırılmasına hizmet ediyorsa, bu durumda bunun yan edim yükümlülüğü olarak değil, aksine ek ödeme yükümlülüğü olarak değerlendirilmesi gerekir. Bkz. ŞENER, 2012, s. 667; TEKİNALP, 2012, s. 401, Nr. 21-97; PULAŞLI, 2014, s. 2283, Nr. 271.

28 PULAŞLI, 2014, s. 2277, Nr. 244.

29 Nitekim öğretilerde ek ödeme yükümlülüğünü düzenleyen İsviçre Borçlar Kanunu'nun 784/3. maddesinin, limited ortaklıkların Türkiye'de gelişimine engel olacağı düşüncesiyle 6762 sayılı eTK'ye alınmadığı belirtilmiştir.

Gerçekten de 1936 tarihli İsvBK'da ek ödeme yükümlülüğü sadece bilanço açığı³⁰ olan durumlar için öngörülmekteydi. Bu şekilde ek ödeme yükümlülüğünün kapsamı da, bilançoda ortaya çıkan bu açığın giderilmesi hususunda gerekli olduğu oranda ve miktarda ödenmek üzere sınırlandırılmıştı³¹. Benzer şekilde, eTK bağlamında yapılan değerlendirmelerde de ek ödemelerin yalnızca bilançoda ortaya çıkan açıkların kapatılması amacıyla kullanılabilceği³² belirtilmekteydi. Bunun dışında, ek ödeme yükümlülüğü konusundaki yasal düzenlemeler ancak 6102 sayılı TTK ile Türk hukukuna girmiştir.

2. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Açısından Ek Ödeme Yükümlülüğü

1.7.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6102 sayılı TTK ile limited ortaklıkta ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin hükümler de yer almıştır³³. Ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin temel ilkelerin yer aldığı TTK 603 hükmünde, 1.1.2008 tarihinde yürürlüğe giren mehz İsvBK'nın³⁴ üç maddesi (OR Art. 795, 795a, 795c) bir arada toplanmıştır³⁵. Dolayısıyla ek ödeme yükümlülüğünü düzenleyen TTK hükümlerinin asıl kaynağı, İsvBK'nın limited ortaklıkta ek ödeme yükümlülüğünü düzenleyen hükümleridir. Buna göre, ortaklar, ortaklık sözleşmesi ile esas borç olan sermaye koyma borcu dışında, ek ödeme yükümlülüğü ile de yükümlü tutulabilirler (TTK m. 603/1 ve TTK m. 577/1 c). Bu anlamda ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebilmesi için her şeyden önce ortaklık sözleşmesinde bu yönde açık bir düzenlemenin varlığı

Keza bilanço açıklarının kapatılması içi öngörülebileceği belirtilen ek ödeme yükümünün ortaklık sözleşmesi değiştirilmek suretiyle getirilmesi durumunda, bu kararın "*mesuliyeti genişletme*" olmayıp, ek edim niteliğindedir olduğundan 2/3 çoğunlukla alınması gerektiği belirtilmiştir. Bu hususta önceki tartışmalar açısından bkz. POROY, Reha / TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, Güncelleştirilmiş 9. Basıdan 10. Tıpkı Basım, Beta Yayınevi, İstanbul, 2005, Nr. 1697.

30 Bkz. Art. 803 Abs. 1 OR 1936.

31 Bkz. BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 18. Ayrıca bkz. DEMİRKAPI, Ertan / YILDIRIM, Ali Haydar, "İsviçre Borçlar Kanunu'nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Haziran 2008, Cilt: XXIV, Sayı: 3, s. 446.

32 PULAŞLI, 2014, s. 2277, Nr. 244. Ayrıca bkz. YILDIZ, Şükrü, **Türk Ticaret Kanunu Tasarisına Göre Limited Şirketler Hukuku**, 1. Bası, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 187-188.

33 Öte yandan 6102 sayılı TTK'nın limited ortaklıklara ilişkin hükümleri bağlamında bir değerlendirme için bkz. YILDIZ, Şükrü, "Türk Ticaret Kanunu Tasarisının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **Türk Ticaret Kanunu Tasarisı Sempozyumu**, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Yıl: 2005, Cilt: II, Sayı: 1, s. 449 vd.

34 "Limited Şirket Hukuku ve Anonim, Kooperatif, Ticaret Sicili ve Ticari İşletme Hukukuna İntibaklar" (*GmbH-Recht sowie Anpassungen im Aktien-, Genossenschaft-, Handelsregister-, und Firmenrecht*) adlı Kanun. Öte yandan İsviçre Borçlar Kanunundaki (OR Art. 772-827) limited ortaklıklar hukukunda değişiklik öngören Tasarı (*Entwurf*) 16.12.2005 tarihinde kabul edilmiş ve 6.4.2006 tarihine kadar referandum süresi tanınarak bu sürenin bitiminden sonra 1.1.2008 tarihi itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

35 Mehz İsvBK'nın limited ortaklıklara ilişkin yeni hükümlerinde de esas sermaye borcu dışında ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri de ortakların hak ve borçları arasında sayılmıştır. Bu hususta bkz. BEHRENS, Peter, "Das neue GmbH-Recht aus deutscher und europäischer Perspektive", **Das neue schweizerische GmbH-Recht** (Ed. BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006) içinde, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich, 2006, s. 153.

gerekir³⁶. Gerçekten de TTK 577/1'de **ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan hükümler** sayılırken, c bendinde de **ek ödeme yükümlülüklerinin öngörülmesi, bunların şekli ve kapsamı** yer almıştır. Öte yandan limited ortaklık sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüğü ilgili ortak³⁷ veya ortaklardan, ancak kanunda belirlenen hallerde istenebilir³⁸. Bu anlamda ek ödeme yükümlülüğü, yönetimin veya genel kurulun uygun gördüğü durumlarda talep edilecek bir yükümlülük değildir³⁹.

Daha öncede belirtildiği üzere, ek ödeme yükümlülüğü ya kuruluşta ortaklık sözleşmesinde öngörülebilir ya da sonradan yapılacak bir sözleşme değişikliği ile getirilebilir⁴⁰. Bununla birlikte, sonradan ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi suretiyle ek ödeme yükümlülüğü getirilmesi veya mevcut yükümlülüklerin artırılması, ancak ilgili tüm ortakların bu konudaki oybirliği ile mümkündür. Gerçekten de TTK 607/1 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesini değiştirip, ek ya da yan edim yükümlülükleri öngören veya mevcut yükümlülükleri artıran genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir. Hükümden de anlaşılacağı üzere, ek ödeme yükümlülüğü sadece münferit bazı ortaklar için öngörülüyor veya bunların ek ödeme yükümlülüklerinin artırılması söz konusu ise, bu durumda sadece ilgili ortakların onayı yeterli olup, bütün ortakların bu husustaki onayına ihtiyaç yoktur⁴¹.

Ek ödeme yükümlülüğü yükümlü ortağın esas sermaye payı esas alınmak suretiyle düzenlenebilir⁴². Başka bir ifadeyle, ortaklık kıdemli, yönetici olmamak, yabancı uyruklu bulunmak gibi diğer bir koşula bağlanamaz⁴³. Ek ödeme yükümlülüğü bütün ortaklık payları için öngörülebileceği gibi, bazı grup paylara bağlanabilmesi⁴⁴ veya

36 TEKİNALP, 2012, s. 352, Nr. 19-13; SIFFERT, Rino / FISCHER, Marc Pascal / PETRIN, Martin, **Stämpfli Handkommentar, GmbH-Recht**, Stämpfli Verlag AG, Bern, 2008, Art. 795D, Nr. 5.

37 Bu anlamda ortaklık sözleşmesinde öngörülmüşse, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini tek ortak da yerine getirmeye mecburdur. Bkz. TEKİNALP, 2012, s. 336, Nr. 18-06.

38 KOSTKIEWICZ, Jolanta Kren / NOBEL, Peter / SCHWANDER, Ivo / WOLF, Stephan, (DÖRIG, Adrian / GLATTHAAR, Matthias), **OR Handkommentar, Schweizerisches Obligationenrecht**, 2. Aufl., Orell Füssli Verlag AG, Zürich, 2009, Art. 795, Nr. 2.

39 TEKİNALP, 2012, s. 398, Nr. 21-86; KARAHAN / ÇEKER, 2012, Şirketler Hukuku, s. 814.

40 NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795, Nr. 5.

41 ŞENER, 2012, s. 660. Öte yandan bu şekilde yapılan ortaklık sözleşmesi değişikliklerinin de ticaret siciline tescilli gerekir.

42 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3194; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795, Nr. 3; BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 18.

43 TEKİNALP, 2012, s. 398, Nr. 21-86.

44 Limited ortaklıkta ortakların hukuki durumu, yani iç ilişki emredici hükümlere ilişkin TTK 579 hükmü ile sınırlı olmak üzere, yedek hukuk kurallarından oluşmaktadır. Bu anlamda ortaklar TTK 577'ye uygun bir şekilde hak ve borçlarını limited ortaklık sözleşmesi ile düzenleyebilir, imtiyazlı paylara, özel haklara, intifa senetlerine, alım, ön alım, geri alım haklarına, üstün oya yer verebilir, çıkma hakkını özel limited ortaklık hükümlerine bağlayabilirler (Bkz. TEKİNALP, 2012, s. 367, Nr. 21-02). Limited ortaklık kanunen esas sermaye sistemi geçerli olduğundan, esas sermaye gruplara ayrılabilir ve ayrıca esas sermaye payları imtiyazlı da olabilir (TTK 576/1.c). Dolayısıyla ortaklık payları içinde grup payları da öngörülmüşse, ek ödeme yükümlülüğünün bütün paylar için değil, sadece bu grup payları için öngörülmesi de mümkündür.

sadece münferit bir sermaye payı için öngörülmesi de mümkündür⁴⁵. Fakat her durumda hangi esas sermaye payı veya paylarının hangi oranda bir ek ödeme ile yükümlendiği hususunun, ortaklık sözleşmesinden rahatlıkla anlaşılabilir bir şekilde düzenlenmesi gerekir⁴⁶. Dolayısıyla, örneğin münferit ortaklık paylarına bölüştürülmeden bütün ortaklar için toplam bir miktar şeklindeki bir düzenleme bu konuda yeterli değildir⁴⁷. Bu şekilde getirilen bir yükümlülük geçerli olmadığından, ortaklar açısından da bağlayıcı olmayacaktır⁴⁸.

III. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN AMACI

Ek ödeme yükümlülüğü, limited ortaklığın özellikle de özkaynak ihtiyacının giderilmesinde alternatif finansal olanak sağlayan bir kurumdur⁴⁹. Ortaklık sermayesine bir anlamda esneklik kazandırılmak suretiyle, ortaklığın ticari faaliyetlerini güven içinde sürdürebilmesine olanak sağlar. Aynı zamanda ortaklığın karşılaştığı finansal zorlukları aşabilmesi hususunda, bu konuda daha zahmetli ve karışık bir yol olan esas sermaye artırımına gitmeden, mali bir değer ortaklığa aktarılması mümkün hale gelir⁵⁰. Ortaklık sözleşmesinde bu yönde yapılacak düzenlemeler ile aynı zamanda ortaklığın finansal yapısını güçlendirecek araçların limited ortaklık tarafından kullanılmasına imkân sağlanacağı belirtilmiştir⁵¹. Dolayısıyla ortaklık sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğünün öngörülmesi, bir anlamda alacaklılar için de güvence sağladığından, limited ortaklığın piyasadaki kredibilitésinin artması ve bu şekilde daha kolay kredi alması da mümkün olacaktır.

Ek ödeme yükümlülüğü ortaklığa nakdi ödemede bulunmak suretiyle yerine getirilir⁵². Nitekim 6102 sayılı TTK madde gerekçesinde de, ek ödeme yükümlülüğünün ortaklık

45 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3195; HANDSCHIN, Lucas / TRUNIGER, Christof, **Die neue GmbH**, 2. Aufl., Schulthess Verlag, Zürich, 2006, § 17, Nr. 3; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795, Nr. 3; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795D, Nr. 9; TEKİNALP, 2012, s. 397, Nr. 21-86.

46 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3195; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795, Nr. 7; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 3; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795D, Nr. 9; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795, Nr. 5; TEKİNALP, 2012, s. 397, Nr. 21-86; YILDIZ, 2007, s. 189.

47 HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 6.

48 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3195; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795D, Nr. 9.

49 HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 3; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795, Nr. 2; KENDİGELEN, Abuzer, **Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2011, s. 449; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795, Nr. 3; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795D, Nr. 3; YILDIZ, 2007, s. 188; TEKİNALP, 2012, s. 352, Nr. 19-13.

50 KÜNG, Manfred / CAMP, Raphael, **GmbH-Recht. Kommentar, Das revidierte Recht zur Gesellschaft mit beschränkter Haftung**, Orell Füssli Verlag, Zürich, 2006, Art. 795, Nr. 1; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, 795D, Nr. 3; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795, Nr. 1; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795, Nr. 1-2.

51 Bu hususta bkz. TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, TK. m. 577.f.1 altındaki açıklayıcı not.

52 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795, Nr.1.

sözleşmesinde öngörülmesi ve kanunda yer alan şartların gerçekleşmesi halinde, ortaklara, sadece ortaklığa nakdi ödemede bulunma borcu yüklediği belirtilmiştir. Burada amaç finansal yönden zor durumda olan, bilanço açığı bulunan ortaklığa, ortakların yapacakları ek ödemelerle yardımcı olmalarıdır⁵³.

Ek ödeme yükümlülüğü temelinde bilanço açıklarını kapatmak amacıyla öngörülmüş bir araç olmakla birlikte, son zamanlarda amaçtaki bu sınırlamanın kalktığı belirtilmiştir. TTK madde gerekçesinde de kaynak İsviçre Tasarısında kurumun uygulama alanının genişletildiği⁵⁴, bu genişlemenin de ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi hususunu düzenleyen TTK 603/1 hükmünün (b) ve (c) bentlerinde de açıkça görüldüğü ve bu şekilde limited ortaklığın varlığını sürdürebilmesi, ödeme dar boğazından çıkabilmesi için yeni bir olanağa kavuştuğu, İsviçre Tasarısındaki bu genişlemenin aynı zamanda TTK'nın ek ödeme yükümlülüğünü düzenleyen 603.maddenin b ve c bentlerinde de açıkça görüldüğü belirtilmiştir⁵⁵.

Bu açıdan bakıldığında, ortaklığın bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması, ortaklık sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer durumlar için de ek ödeme yükümlülüğü öngörülebilir. Ek ödeme yükümlülüğünün talebi hususundaki koşulların bu şekilde geniş yorumlanmaya elverişli niteliği karşısında, bu kurumun, ortaklık açısından herhangi bir mali durumun iyileştirilmesi projesi olmaksızın faydalanılabilecek nitelikte, alternatif bir finansman aracı olduğu belirtilmiştir⁵⁶. Ancak ek ödeme yükümlülüğü öngörülebilecek hallerin esnek yorumlanması durumunda, bunun limited ortaklık ortaklarının yükümlülüklerini de ağırlaştırmaması gerekir. Bu anlamda, ek ödeme yükümlülüğünün talep edileceği halleri belirten kanun hükümleri ile ek ödemelerin kullanım amacının birlikte değerlendirilmesi gerekir. Kanunda ek ödeme yükümlülüğünün talep edileceği halleri belirten hükümler, aynı zamanda yerine getirilen ek ödemelerin kullanım amacını da belirlediğinden⁵⁷, ek ödemelerin bu amaçlar dışında kullanılması, kurumun getiriliş amacı ile de bağdaşmayacaktır.

Öte yandan, amaç yönünden ek ödeme yükümlülüğü, kişisel sorumluluğa da benzetilebilir. Her iki kurumda da, ortaklık borçlarını ödeyemediği takdirde ortaklara başvurulmaktadır. Ancak kişisel sorumluluk alacaklılara karşı, dolayısıyla dışa dönük bir kurum olmakla birlikte, ek ödeme yükümlülüğü ise ortaklığa karşı, başka bir ifadeyle içe dönük bir kurumdur⁵⁸.

53 Bkz. TTK Gerekçe, m.603, s. 221; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795, Nr.3.

54 İsviçre hukukunda da İsvBK'nın ek ödeme yükümlülüğünü düzenleyen yeni hükümlerinin ortaklık sözleşmesinde geniş kapsamlı bir düzenlemeye olanak tanıdığı belirtilmiştir. Hatta İsviçre hukukunun önceki düzenlemelerinde ek ödemenin talebi sadece esas sermaye kaybı durumunda söz konusu olmakla birlikte, yeni hükümler ile bu duruma ek olarak likidite sorununun aşılabilmesi yanında, ortaklık sözleşmesinde öngörülen diğer nedenlerden dolayı da ek ödeme talep edilebileceği belirtilmiştir. Bkz. BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 18; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 4; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795a, Nr. 3.

55 Bkz. TTK Gerekçe, m.603, s. 221.

56 Bkz. KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795a, Nr. 3.

57 HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 24.

58 YILDIZ, 2007, s. 189; KARAHAN / ÇEKER, 2012, s. 815; BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 741.

IV. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN MİKTARI

Ek ödeme yükümlülüğü nakdi ödeme olarak yerine getirileceğinden, bu yükümlülüğün miktarının da ortaklık sözleşmesinde açıkça belirtilmesi zorunludur. Bu durum ortaklık sözleşmesinde öngörülen belirli bir miktar (örneğin 10.000 TL) veya esas sermaye payı ile bağlantılı bir oran (örneğin esas sermaye payının yüzde yirmisi) şeklinde düzenlenebilir⁵⁹. Bununla birlikte, ek ödeme yükümlülüğünün sınırsız olarak öngörülmesi mümkün değildir. TTK 603/3 hükmüne göre, ek ödeme yükümlülüğü ortaklık sözleşmesinde ancak esas sermaye payını esas alan belirli bir tutar olarak öngörülebilir. Bu tutar esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamaz⁶⁰.

Bu durum karşısında, ek ödeme yükümlülüğü için getirilen bu üst sınırın “primli (Agio) paylar”⁶¹ için de geçerli olacağı kanaatindeyiz. Başka bir anlatımla, primli paylar için de ek ödeme yükümlülüğü öngörülmesi durumunda, payın gerçek değeri esas alınmak suretiyle ek ödeme yükümlülüğünün belirlenmesi gerekir. Aksi durumda, yani payın primli değeri esas alınarak ek ödemenin miktarı belirlenirse, ilgili ortağın yükümlülüğünün ağırlaşması yanında, mevcut yasal düzenlemeye de bir aykırılık ortaya çıkacaktır. Dolayısıyla ek ödeme yükümlülüğünün miktarı konusunda bu tarz bir sınırlama getirilmesi sorumluluğun niteliğine uygun olduğu gibi, bu aynı zamanda kuruluşta ne türden bir sorumluluk altına girdiğinin farkında olmayan ortaklar açısından da koruyucu bir işlev görmektedir⁶².

Kanunda ek ödeme yükümlülüğü için getirilen bu sınırlama, aynı zamanda ortakların bu konudaki yükümlülükleri açısından mümkün olabilecek en üst sınır olarak da değerlendirilebilir⁶³. Öte yandan bu konuda bir üst sınır öngörülmesi nedeniyle, ek ödeme yükümlülüğünün yabancı para cinsi üzerinden belirlenmesi olanağı da bulunmamaktadır. Çünkü olası kur dalgalanmaları nedeniyle, kanunda ek ödeme

59 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795D, Nr. 8. Öte yandan ek ödemenin ortaklık payına bağlı olarak belirlenen bir yükümlülük olması gerçeği karşısında, uygulamada çoğunlukla bu yükümlülüğün miktarının da ortaklık payları ile orantılı bir şekilde belirlenmesi yoluna gidildiği, ancak bu durumun, başka türlü bir belirlemenin de mümkün olmadığı anlamına gelmeyeceği belirtilmiştir. Bkz. BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 19.

60 Bu anlamda, örneğin 20.000 TL esas sermaye ile kurulan bir limited ortaklıkta, ortaklık sözleşmesinde bütün paylar için aynı zamanda ek ödeme yükümlülüğü de öngörülürse, bu yükümlülük en fazla 40.000 TL olabilir. Bu durumda ortaklığın ticari faaliyetleri bağlamında üzerinde tasarrufta bulunabileceği öz kaynak miktarı ve bu anlamda esas sermayesi de bir anlamda 60.000 TL'ye çıkmış olacaktır. Bkz. KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795a, Nr. 4; BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 18; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795D, Nr. 8; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795, Nr. 8-9; DEMİRKAPI / YILDIRIM, 2008, s. 446.

61 Primli pay, payın itibari değerinin üzerinde bir fiyatla çıkarılmasıdır. TTK 583/4 hükmüne göre esas sermaye payları, itibari değerden veya bu değer üzerinde bir bedelle çıkarılabilir. Bu hükümden de anlaşılacağı gibi, limited ortaklık esas sermaye paylarının itibari değerinin üzerinden bir değerle çıkarılabilmesi mümkündür. Primli paylar olarak tanımlanan bu türden paylar, uygulamada genellikle sermaye artırımlarında ve özellikle mali yapısı sağlam ve başarılı limited ortaklıklar tarafından çıkarılmaktadır. Bu şekilde müstakbel ortaklar, itibari değer üzerinde pay bedelleri ile ortaklığa katılmış olurlar. Bkz. ŞENER, 2012, s. 645; TEKİNALP, 2012, s. 71, Nr. 9-11.

62 BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 742.

63 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795D, Nr. 8.

yükümlülüğünü esas sermaye payının itibari değerinin iki katı ile sınırlayan üst sınırın aşılması ve bu suretle mevcut yasal düzenlemenin de ihlal edilmesi mümkündür⁶⁴.

V. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN TALEP EDİLEBİLECEĞİ HALLER

Ek ödeme yükümlülüğünün talep edileceği durumlar, Kanun'da üç bent halinde belirtilmiştir. Fakat belirtmek gerekir ki; mali açıdan bir zorunluluk olmadığı sürece, ortaklık sözleşmesinde hüküm olsa dahi, ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmeleri istenemez. Mali açıdan bir zorunluluk olup olmadığı, başka bir ifadeyle ortaklığın ek ödemelere ihtiyacı olup olmadığı hususunda, mevcut yasal düzenlemelere uygun olarak hazırlanmış olan ortaklığın yıllık veya ara bilanço verileri esas alınabilir.

1. Sermaye Kaybının Giderilmesi ve Yedek Akçelerin Korunması

Ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği hallerden birincisi TTK 603/1.a hükmünde de ifade edildiği gibi, ortaklığın esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının ortaklığın zararını karşılayamamasıdır⁶⁵. Bu aynı zamanda limited ortaklık açısından bir sermaye kaybı olarak da değerlendirilebilir⁶⁶. Bu kriter açısından bakıldığında, limited ortaklığın durumu gerçekten de kötü demektir. Çünkü tüm sermayenin yitirilmiş olması yanında, ayrıca zarar bunu da aşmış ve kanuni yedek akçelerle de kapatılamayacak duruma gelmiştir⁶⁷. Dolayısıyla burada amaç, sermaye kaybına bağlı olarak ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi suretiyle, ortaklığın esas sermaye temelinde mali açıdan iyileştirilmesidir⁶⁸.

Ancak burada, limited ortaklıklarda da TTK 633 hükmünün göndermesi nedeniyle uygulanan TTK 376/1 hükmündeki sermaye kaybından farklı olarak⁶⁹, herhangi bir eşik değer öngörülmemiştir. Bu durum karşısında, sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının, ortaklığın zararlarını karşılayamadığı her durumda, TTK 603/1.a hükmüne göre ek ödeme yükümlülüğünün talebi şartı da somut olay açısından gerçekleşmiş olmaktadır⁷⁰. Öte yandan ortaklık açısından gerçekten de bir sermaye kaybı olup

64 HONSELL, Heinrich / VOGT, Nedim Peter / WATTER, Rolf (AMSTUTZ / CHAPPUIS), **Basler Kommentar zum Schweizerischer Privatrecht, Obligationrecht II**, Art. 530-1186 OR, 3. Aufl, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2008, Art. 795, Nr. 5.

65 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 6; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 18.

66 ŞENER, 2012, s. 661.

67 TEKİNALP, 2012, s. 398, Nr. 21-88.

68 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3195-3196; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 9.

69 TTK 376/1 hükmü anonim ortaklıkta sermaye kaybını düzenlemekte olup, hükmün birinci fıkrasına göre, son yıllık bilançodan sermaye ile kanuni yedek akçeler toplamının yarısının zarar nedeniyle karşılıksız kaldığı anlaşılırsa, yönetim kurulu hemen genel kurulu toplantıya çağırır ve bu genel kurula uygun gördüğü iyileştirici önlemleri sunar. Nitekim öğretiyeye göre, kanun koyucu anonim ortaklıkta esas sermayeye diğer fonksiyonları yanında, ortaklığın durumunun kötüye gitmekte olduğuna ilişkin bir uyarı işlevi de yüklemektedir. Bu şekilde sermaye ve yedek akçeler toplamının yarısının karşılıksız kalması durumunda, anonim ortaklıkta sermaye kaybından söz edilir. Bkz. ŞENER, 2012, s. 370-371.

70 Bkz. ŞENER, 2012, s. 661.

olmadığı hususu, mevcut yasal düzenlemelere uygun olarak hazırlanıp, ortaklık genel kurulunda görüşülen ve kabul edilen bir yıllık veya ara bilançonun hazırlanmasıyla ortaya çıkabilir⁷¹. Bu şekilde hazırlanmış bir bilanço sonucu ortaya çıkan mali durum, ek ödemelerin talebi konusunda yasal bir dayanak olarak da değerlendirilebilir. Buna karşılık, ortaklığın örneğin ticari defterlerinden anlaşılan zarar gerekçe gösterilmek suretiyle ek ödeme talep edilemez⁷².

2. Ek Ödemeler Olmaksızın Ortaklığın İşlerine Gereği Gibi Devamının Mümkün Olmaması

Limited ortaklık açısından ek ödeme olanağı, ortaklığın içinde bulunduğu özellikle de likidite sorununun aşılmasında önemli bir işlev görebilir⁷³. TTK 603/1.b bendine göre, ortaklığın bu ek araçlar olmaksızın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması, durumunda ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi ortaklardan talep edilebilir. Bu durumda ek ödeme yükümlülüğü, ortaklığın içine düştüğü likidite, başka bir ifadeyle nakit güçlüğüne aşılmasında yardımcı olur.

Bununla birlikte, bu konuda ortaklık yöneticilerinin her finansal ihtiyaç durumunda ortaklardan ek ödeme talep etmeleri gibi bir sonuç söz konusu değildir⁷⁴. Yöneticiler ancak ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmenin, ortaklığın ayakta kalması ve bu anlamda ticari faaliyetinin devamı açısından zorunluluk arz etmesi ve bu konuda başka bir makul veya akla yatkın olanağın da kalmaması durumunda talep edebilirler. Bu anlamda ek ödeme yükümlülüğünün talebi, diğer finansal olanaklar veya mali durumun düzeltilmesine yönelik önlemler bağlamında tali, başka bir anlatımla geçici bir olanak olarak değerlendirilmelidir⁷⁵.

Öte yandan ek ödemeler olmaksızın *ortaklığın işlerine gereği gibi devam edemeyeceği* durumlar, aynı zamanda yönetime bu konuda geniş bir takdir yetkisi veren durumlardır. Bu kriter, sermayenin yitirilmesi durumunda olduğu gibi kesin ve kanıtlanabilir bir nitelik taşımamaktadır. Bu nedenle de bu hükümle yönetime verilen takdir yetkisinin sınırlı yorumlanması gerektiği belirtilmektedir⁷⁶. Başka bir anlatımla, her durumda talep edilen ek ödeme, hangi amaç veya somut durum için öngörülmüşse,

71 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 7; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795a, Nr. 3. Bununla birlikte İsviçre öğretisinde sermaye kaybının ortaklığın mevcut gizli akçeleri ile giderilebileceği durumlarda, sermaye kaybının giderilmesi ve yasal rezervlerin korunması gerekçesiyle ek ödeme talep edilemeyeceği belirtilmiştir. Bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 8; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 6.

72 TEKİNALP, 2012, s. 398, Nr. 21-88.

73 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 9; ŞENER, 2012, s. 661.

74 HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 20.

75 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795a, Nr. 5.

76 Ortaklık yönetime geniş bir takdir yetkisi veren bu hükmün uygulamada ortakların aleyhine kötüye kullanılmaması için, birinci fıkra ile ilgili kurulmalıdır. Başka bir anlatımla, ortaklığın birinci fıkrada öngörülen duruma düşme tehlikesi bulunuyorsa, ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesinin istenebileceği kabul edilmelidir. Dolayısıyla bu düzenlemenin, limited ortaklık ortağının sorumluluğunu genişleten, istisnai nitelikte bir hüküm olmasının da bu anlamda dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir. Bkz. BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 742.

o amacı gerçekleştirmek veya o amaca özgülenmek üzere kullanılmalıdır⁷⁷. Bu anlamda, *işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması*” halleri bağlamında, işletme sermayesinin yokluğu ve aşılması imkanı bulunmayan ödeme güçlüğü (örneğin kredi alınamaması, kredi limitlerinin dolmuş bulunması, alacak vadelerinin borç vadelerinden çok sonra geliyor olup da erteleme sağlanamaması gibi) düşünülebilir⁷⁸.

Ortaklığın yaşadığı likidite veya nakit sorununun aşılabilmesi amacıyla ek ödeme talebinin haklılığının veya gerekliliğinin değerlendirilebilmesi açısından, İsviçre hukukunda üzerinde durulan bazı hususlar⁷⁹ bu konuda yol gösterici olabilir. Buna göre nakit araçlar o kadar hızlı kaybedilmektedir ki, ortaklık kısa sürede ödeme güçlüğüne düşebilir. Aynı şekilde ortaklığın nakit ihtiyacı bulunmakla birlikte, bunu ihtiyaç duyulan miktarda elde etmek hususunda büyük güçlük içinde bulunmaktadır. Örneğin ortaklık ticari kredibilitesini veya güvenilirliğini kaybettiğinden, normal piyasa koşullarında yeni kredi de alamamaktadır. Benzer şekilde, ortaklığın işletme konusu için gerekli olmayan aynı değerler ya daha önceden elden çıkarılmış olduğundan ya da iç ilişki açısından yararlı olacak sürede devredilemediğinden⁸⁰, likidite sorununun kısa zamanda aşılması güçleşmektedir.

3. Ortaklık Sözleşmesinde Tanımlanan ve Özkaynak İhtiyacını Doğuran Diğer Haller

Ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesinin talep edilebileceği bir diğer durum ise ortaklık sözleşmesinde açık ve ayrıntılı bir şekilde belirtilen özkaynak ihtiyacını doğuran hallerdir⁸¹. TTK 603/1.c hükmünde bu durum, ortaklık sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacı doğuran diğer bir halin gerçekleşmiş bulunması, olarak belirtilmiştir. Fakat böyle bir duruma istinaden ek ödeme talep edilebilmesi için bu hallerin, limited ortaklık sözleşmesinde açık ve anlaşılır bir şekilde düzenlenmiş olması⁸² ve istem sebeplerini de tam olarak içermesi gerekir. Bu anlamda, yerine getirilecek ek ödemelerin, örneğin ek bir ticari faaliyetin yürütülebilmesi için gerekli olan bir taşınmazın iktisabı amacıyla kullanılacağı ortaklık sözleşmesinde baştan öngörülebilir⁸³. Benzer şekilde,

77 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795/a, Nr. 3; BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 19.

78 TEKİNALP, 2012, s. 399, Nr. 21-89.

79 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 10.

80 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3196. Ayrıca bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 10; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 20.

81 Bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 11.

82 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3196; TEKİNALP, 2012, s. 399, Nr. 21-90; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 21. Bununla birlikte, ortaklık sözleşmesinde ek ödeme yükümü öngörülmüş ancak bunun hangi durumlarda talep edilebileceği belirtilmemişse, kanunun bu eksikliği bilanço açıklarının kapatılmasına ilişkin açıklama ile doldurduğu hususunda bkz. BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 742.

83 Bkz. Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3196; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 11; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 10; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 21; ŞENER, 2012, s. 661.

limited ortaklığın kısa vadeli borç stokunun esas sermayesinin iki katına çıkması veya ortaklık tarafından iktisap edilen kendi esas sermaye payı nedeniyle ödediği ayrılma akçesinin ortaklık sermayesini aşması gibi⁸⁴ durumlar da bu kapsamda değerlendirilebilir.

TTK 603/1.c bendinde düzenlenen ihtimalde, ortaklığın ek araçlar olmaksızın ticari faaliyetlerine gereği gibi devam etmesi mümkün olmadığından, ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmeleri istenmektedir. Burada ek ödeme yükümlülüğünün talebi hususunda belirleyici olan, bu konudaki gerekliliğin objektif açıdan haklı ve fiili bir zorunluluk teşkil edip etmediğidir. Dolayısıyla ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi talebi, her isteğe bağlı finansal araçlara ilişkin ihtiyacın karşılanmasında değil, ortaklık açısından ancak objektif anlamda haklı nedenlerin varlığında geçerli olacaktır. Buradaki değerlendirme kriteri ise özenli bir yöneticinin (müdürün) bu konudaki hareket tarzıdır. Başka bir ifadeyle, ortaklık alacaklılarını da düşünmek suretiyle hareket eden bir yöneticinin, taşıdığı sorumluluk bağlamında izleyeceği yönetim çerçevesinde bu durum belirlenebilir⁸⁵. Bu anlamda ek ödeme yükümlülüğünün, ortaklığın olağan ticari faaliyetlerini yürütmesi açısından zorunluluk arz ettiği durumlarda, objektif açıdan haklı bir nedenin varlığından söz etmek mümkündür. Öte yandan ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi talebinin, gerçekten de ortaklığın “öz kaynak ihtiyacı” nedeniyle ortaya çıkıp çıkmadığı hususu, ortaklığın işletme konusu⁸⁶ bağlamında yapılacak objektif bir değerlendirme ile de belirlenebilir⁸⁷.

Yukarıda da incelendiği üzere, TTK 603/1’de ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği durumlar açıkça belirtilmiştir. Öğretiye göre, kanun koyucu bu konuda bir anlamda sınırlayıcı bir sayım öngördüğünden, bu amaçlar dışında ek ödeme yükümlülüğü öngörülmesi ve talep edilebilmesi de mümkün değildir⁸⁸. Bununla birlik-

84 TEKİNALP, 2012, s. 399, Nr. 21-90.

85 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3196; BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 19; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 21.

86 Anonim ortaklıklar da olduğu gibi, limited ortaklıklar da kanunlarda yasaklanmamış her türlü iktisadi amaç ve konularda faaliyette bulunmak için kurulabilirler (TTK 573/3). Aynı şekilde ortaklık sözleşmesinde ortaklığın işletme konusunun nelerden ibaret olduğunun açıkça gösterilmesi gerekir (TTK 576/1.b). Bu anlamda ortaklığın işletme konusu, TTK 125/2 hükmü uyarınca, Türk Medeni Kanununun 48. maddesi çerçevesinde bütün haklardan yararlanabilir ve borçları üstlenebilir. Öte yandan TTK’da işletme konusuyla bağlantılı pek çok hüküm bulunmasına rağmen, kavramın tanımı verilmiş değildir. Bununla birlikte uygulamada işletme konusunun, ortaklığın faaliyet alanını ifade ettiği hususunda bir görüş birliğinden söz etmek de mümkündür. Bu anlamda TTK ve buna uygun olarak doktrinde ortaklığın faaliyet alanını ifade etmek üzere “şirket konusu” değil, “işletme konusu” kavramının kullanıldığı, bu nedenle de işletme konusu kavramının ortaklık konusu ile eş anlamlı olduğunun ifade edilebileceği, belirtilmektedir. Anonim ortaklıklarda olduğu gibi, limited ortaklıklar da kanunen yasaklanmamış her türlü amaç ve konular için kurulabildiklerinden, anonim ortaklıklar açısından işletme konusu kavramını ele alan daha ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. UZUNALLI, Sevilay, **Anonim Şirkette İşletme Konusu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 5-9.

87 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795/a, Nr. 8.

88 Bu hususta bkz. ŞENER, 2012, s. 661. Benzer şekilde, 6102 sayılı TTK ile sözleşmede ek ödeme yükümlülüğü öngörülebilir haller sayılarak sınırlandırılmakla birlikte, bunların kapsamının geniş tutularak zararları ve bilanço açıklarını kapatma gayesini aşan bir düzenleme öngörüldüğü, bu kapsam genişledikçe ortakların şirkete olan yükümlülüklerinin artacağı ve sermayeyle sorumluluk ilkesinden uzaklaşılacağı belirtilmektedir.

te İsviçre hukukundaki tartışmalarda, ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği durumları düzenleyen yeni hükümlerin esnek olduğu belirtilmiştir. Başka bir anlatımla, söz konusu hükümlerin taraflar arasında nispi emredici hükümler niteliğinde olması nedeniyle, ortaklık sözleşmesi ile zorlaştırılmayacağı, hatta ortaklık lehine kolaylaştırılabileceği belirtilmiştir⁸⁹. Dolayısıyla her ne kadar TTK 603/1 hükmünde ek ödeme talep edilebilecek haller üç başlık altında belirtilmiş olsa da, burada özellikle b ve c bentlerindeki hususlar esnek bir nitelik taşımakta olup, ortaklık sözleşmesi ile bunların içeriğinin genişletilmesi de mümkündür. Nitekim madde gerekçesinde de, mehzaz İsviçre Tasarısının benzer yöndeki gerekçesine yollama yapılmak suretiyle, bu husus vurgulanmıştır⁹⁰.

VI. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN TALEP EDİLMESİ

1. Talebe Yetkili Kişiler

a. Müdürler

Ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini ortaklık adına talep yetkisi kural olarak müdürlere aittir⁹¹. Bilindiği üzere limited ortaklıkta yönetim organı ya tek müdürden meydana gelir veya bir müdürler kurulu bu görevi ifa eder⁹². Bununla birlikte, limited ortaklığın içinde bulunduğu hukuki statü bağlamında, ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep yetkisi yerine göre tasfiye memurları, iflas idaresi veya kayyım da ait olabilir. Bunlar aşağıda ayrıca ele alınacaktır.

Ortaklık sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi, kanunda belirtilen koşulların gerçekleşmesi durumunda, müdürler tarafından talep edilecektir (TTK 603/5). Bunun dışında, örneğin limited ortaklık genel kurulunun, ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmelerini talep etmesi mümkün değildir. Aynı şekilde, TTK 624/4'e göre, ortaklık sözleşmesinde başka türlü bir düzenleme öngörülmediği sürece, birden fazla müdürün varlığı halinde bunlar kararlarını bir

Bu hususta bkz. CAN, Mustafa Erdem, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Yıl: 2011, Cilt: XV, Sayı: 4, s. 14.

89 Bkz. Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3196; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 5; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 8, 10.

90 Bkz. TTK Gerekçe, m.603, s. 221.

91 Bu anlamda, ortaklık sözleşmesinde aksine bir düzenleme olmadığı sürece, müdürün bu talebi bir müdürler kurulu kararı olarak yapacağı belirtilmiştir. Bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 1; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 13. Öte yandan mehzaz İsviçre hukukunun 1936 tarihli düzenlemesinde (Art. 803 Abs. 3 und Art. 810 Abs. 1 Ziff. 7 OR 1936) ek ödeme yükümlülüğünün talebi hususunda ortaklık genel kurulunun çoğunluk kararı gerekmektedir. Bununla birlikte, uygulamada ortaklık açısından ek ödem yükümlülüğünün gerekli olduğu durumlarda dahi, çoğunluk, herhangi bir sebep göstermeden ek ödemenin yerine getirilmesi talebini reddedebiliyordu. Bu nedenle de İsviçre hukukunun limited ortaklık ile ilgili yeni hükümlerinde (Art. 795a Abs. 1 OR 2005) ek ödeme yükümlülüğünün talebi hususunda ortaklığın yönetim organı olan müdür/müdürlere bu yetkinin tanındığı belirtilmiştir. Bkz. KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795/a, Nr. 1-3; BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 19.

92 Öte yandan limited ortaklıkta birden fazla müdür olması halinde, bunlar birlikte çalışan bir kurul oluştururlar. Bkz. AKBAY, Direnç, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 38-40.

kurul olarak alacaklarından, bu durum ek ödeme yükümlülüğünün talebi konusunda da geçerlidir⁹³.

Öte yandan ek ödeme yükümlülüğünün ortaklığa karşı, başka bir ifadeyle içe dönük bir kurum olması gerçeği karşısında, örneğin ortaklık alacaklılarının veya diğer ortakların ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep etmeleri mümkün değildir⁹⁴. Çünkü esas sermaye borcunda olduğu gibi, ek ödeme yükümlülüğünde de pay sahipleri, limited ortaklık tüzel kişiliğine karşı borç altına girmektedirler. Başka bir anlatımla ek ödmeden kaynaklanan borç ilişkisi, yükümlü pay sahipleri ile ortaklık tüzel kişiliği arasında olduğundan, ortaklık alacaklılarının ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi için ilgili pay sahiplerine başvurularını mümkün değildir.

b. Tasfiye Memurları

Tasfiye, bir sona erme sebebinin ortaya çıkması ve ortaklığın tamamen ortadan kaldırılması arasındaki dönemde söz konusu ortaklığın devam eden işlemlerini sona erdirmeye, malvarlığını paraya çevirmeye, henüz mevcut yükümlülüklerini ifa etmeye ve ortaya çıkabilecek olası tasfiye bakiyesini ortaklara dağıtmaya hizmet eden bütün tedbirleri kapsayan bir süreçtir⁹⁵. Limited ortaklığın herhangi bir nedenle sona erip tasfiye aşamasına girmesi durumunda, henüz yerine getirilmemiş olan ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini de tasfiye memurları talep edebilirler⁹⁶. Limited ortaklıklarda tasfiyeye ilişkin TTK 643 hükmüne göre, tasfiye usulü ile tasfiyede ortaklık organlarının yetkileri hakkında anonim ortaklıklara ilişkin hükümler uygulanır. Tasfiye memurları tasfiye aşamasında aynı zamanda ortaklığın yönetim ve temsil organı konumunda da olduklarından, tüm tasfiye işlemlerini de yapmaya yetkilidirler⁹⁷.

Tasfiye aşamasında tasfiye memurları, tasfiye ile doğrudan bağlantılı tüm görevleri ifa ile yükümlüdürler. Bu anlamda ortaklığın süregelen işlemlerini tamamlamak, gereğinde pay bedellerinin henüz ödenmemiş olan kısımlarını tahsil etmek hakları da bulunmaktadır⁹⁸. Gerçekten de tasfiye aşamasında ortaklığın sadece üçüncü kişilere karşı değil, aynı zamanda ortaklara karşı da bazı alacakları ortaya çıkabilir. Tasfiye memurları tarafından tahsili gereken bu tarz alacaklardan en önemlisi ortağın yerine getirmedeği nakdi sermaye koyma borcudur⁹⁹. Bu kapsamda değerlendirilebilecek

93 BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 19.

94 NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 2; BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 743; KARAHAN / ÇEKER, 2012, s. 815.

95 Bkz. ŞENER, 2012, s. 603.

96 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3196; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 3; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 1.

97 Tasfiye aşamasında ortaklık, organ niteliğindeki tasfiye memurlarına bırakılmakla birlikte, diğer organlar; yani yönetim kurulu ve genel kurul varlığını sürdürür. Bununla birlikte bu organların görev ve yetkileri, tasfiyenin yapılabilmesi için zorunlu olan, ancak nitelikleri gereği tasfiye memurlarınca yapılamayan işlemlere özgülenir (TTK 535/1). Dolayısıyla buradaki yetki daralması, hükümdede de açıkça vurgulandığı üzere, ortaklığın tasfiye aşamasına girmesi halinde söz konusudur. Bkz. ŞENER, 2012, s. 604-605.

98 BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 580.

99 ŞENER, 2012, s. 610.

benzer nitelikteki bir diğer alacak ise, ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş olmak koşuluyla, ek ödeme yükümlülüğüdür. Dolayısıyla tasfiye aşamasında ortaklığın her türlü alacağını tahsile yetkili olan tasfiye memurlarının, ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep etmeleri de mümkündür.

c. İflas İdaresi

TTK 636/1.c hükmü uyarınca limited ortaklık iflasın açılmasıyla sona erer. Bu anlamda ortaklığın iflası aynı zamanda bir sona erme nedenidir. Öte yandan TTK 603/2 hükmüne göre iflasın açılması ile birlikte ek ödeme yükümlülüğü de kanundan dolayı, kendiliğinden muaccel olur¹⁰⁰. Bu durumda ek ödeme yükümlülüğü, ortaklık alacaklıları bakımından bir anlamda sanki ortakların ikinci dereceden şahsi sorumlulukları varmış gibi etki göstermektedir¹⁰¹.

İflasın açılması ile birlikte iflas masasına giren mallar üzerindeki tasarruf yetkisi iflas masasına geçer. Masa adına bu yetkiyi ise iflas idaresi kullanır (İİK m. 226/1). Dolayısıyla iflas idaresi, iflas masasının kanuni temsilcisidir. İflas idaresinin görevi atandığı andan itibaren nihai rapor mahkemeye verilmeye kadar iflas tasfiye işlemlerini gerçekleştirmektir. Bu anlamda iflasın ertelenmesinden farklı olarak iflas, tasfiyeye yönelik bir kurumdur¹⁰². TTK 636/5 ile limited ortaklıkta sona ermenin sonuçları hakkında anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmıştır. Anonim ortaklıklarda iflas durumunda sona ermeyi düzenleyen TTK 534 hükmüne göre ise, iflas halinde tasfiye, iflas idaresi tarafından yapılır. Yine iflas durumunda diğer organların yetkileri de ortaklığın ancak iflas idaresi tarafından temsil edilmediği hususlara özgülenir. Bu nedenle iflasın açılmasından sonra ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep yetkisi de müdürlerden iflas idaresine geçer¹⁰³.

d. Kayyım

Tüzel kişinin malvarlığının yönetimi için varlığı zorunlu olan organ veya organların eksikliğinde kayyım atanması mümkündür¹⁰⁴. Limited ortaklığın malvarlığının yönetimi müdür veya müdürler kuruluna ait olduğundan, müdürlerle ilgili bir eksikliğin başka

100 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3196; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 12; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 22; KARAHAN / ÇEKER, 2012, s. 815.

101 Bkz. KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795a, Nr. 9.

102 Bu hususta daha ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. ERMENEK, İbrahim, İflasın Ertilenmesi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2010, s. 343-344.

103 ŞENER, 2012, s. 662; KENDİGELEN, 2011, s. 450; Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3196; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 22; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 3; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 13; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795a, Nr. 9.

104 Kayyım esasen medeni hukuka özgü bir kavramdır. Medeni Kanun'un (MK) 403/II hükmüne göre kayyım, belirli işleri görmek veya malvarlığını yönetmek için atanır. Yine MK 427/1(4) uyarınca, bir tüzel kişi gerekli organlarından yoksun kalmış ve yönetimi başka yoldan sağlanamamışsa kayyım atanır. Bu aynı zamanda bir "yönetim kayyımıdır". Bahsi geçen hüküm uyarınca bir tüzel kişiye kayyım atanabilmesi için bazı koşullar gereklidir. Buna göre öncelikle bir tüzel kişiye ait bir malvarlığı olmalıdır. Kendisine kayyım atanacak olan tüzel kişi, malvarlığının yönetimi için gerekli organlarından yoksun olmalıdır. Ayrıca bu malvarlığının yönetimi başkaca yollardan da sağlanamamalıdır. Bu hususta bkz. GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Türk Medeni Hukukunda Kayyım**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006, s. 106.

türlü giderilememesi durumunda, ortaklığa kayyım atanması gündeme gelebilir¹⁰⁵. Limited ortaklığa kayyım atanması durumunda, eğer kayyımın görev süresi içinde ek ödeme yükümlülüğünün talebi için gereken şartlar ortaya çıkarsa, kayyım da ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep edebilir. Bununla birlikte kayyımın ek ödemeleri talep edebilmesi için mahkeme kararının buna uygun olması gerekir¹⁰⁶. Aksi durumda kayyımın mahkemeden bu konuda yetki talep etmesi gerekir¹⁰⁷.

Uygulamada sermaye ortaklıkları için kayyım atanmasının söz konusu olduğu durumlardan birisi de iflasın ertelenmesidir¹⁰⁸. "Erteleme tedbirleri" başlıklı İİK m. 179/a'nın birinci fıkrası uyarınca iflasın ertelenmesine karar veren mahkeme, ortaklığın veya kooperatifin malvarlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri iyileştirme projesini de göz önünde tutarak alır. İİK m. 179/a fıkra II. cümle 1 uyarınca iflasın ertelenmesi kararı veren mahkemenin, bu kapsamda alabileceği tedbirlerden birisi de hakkında iflasın ertelenmesi kararı verilen ortaklığa bir kayyım atanmasıdır¹⁰⁹. Ortaklığa bu şekilde kayyım atanması ile birlikte, müdürlerin yetkilerinin tümüyle alınıp kayyıma verilmesi olanaklı olduğu gibi, müdürlerin karar ve işlemlerinin geçerliliğinin kayyımın onayına bağlı tutulması da mümkündür (İİK 179/a/II ve III)¹¹⁰.

Benzer şekilde limited ortaklığa, TTK 636/2 hükmü kapsamında organ eksikliği nedeniyle kayyım atanması da mümkündür. "Sona erme sebepleri ve sona ermenin sonuçları" başlıklı TTK 636/2 hükmünde organ eksikliği bir fesih nedeni olarak öngörülmüştür.

105 AKBAY, 2010, s. 58.

106 Kayyımın görev ve yetkileri kanunda belirtilmemiştir. Bu tamamen mahkemenin takdirine bırakılmış bir konudur. Bu nedenle mahkemenin, atadığı kayyımın görev ve yetkileri ile şirket organları karşısındaki konumunu açıkça belirtmesi gerekir (İİK 179/a, III). Mahkeme kararında bu belirleme yeterince ayrıntılı olarak yapılmamışsa, kural olarak, kayyıma geniş yetki tanındığı kabul edilebilir bir yaklaşım olsa da, bunun pratikte kayyım için pek elverişli olmadığı belirtilmektedir. Bu yüzden de kayyımın, görevi kabul eder etmez mahkemeden görev ve yetkilerinin neler olduğu hususunun kendisine açıkça bildirilmesini talep etmesinin yerinde olacağı; ilgililerin de bu yönde talepte bulunmalarının mümkün olduğu belirtilmektedir. Bkz. ATALAY, Oğuz, **Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi**, Güncel Yayınevi, İzmir, 2007, s. 141-142.

107 TEKİNALP, 2012, s. 399, Nr. 21-92.

108 Kayyım atanması aynı zamanda iflasın ertelenmesi prosedürü içinde başvurulmuş en önemli muhafaza tedbiridir. Bu şekilde atanan kayyım, vesayet hukuku dışında borçlunun ve alacaklının menfaatlerini aynı ölçüde gözeten resmi bir devlet organı olarak nitelendirilmektedir. Bu anlamda, her iki kurum arasındaki birtakım farklar nedeniyle, vesayet hukukunun kayyım için uygulanabilir hükümlerinin İİK m.179/a'ya göre atanan kayyım için uygulanmasının mümkün olmadığı belirtilmektedir. Bu hususta bkz. AKIL, Cenk, "İflasın Ertelenmesinde Muhafaza Tedbirleri -Özellikle Kayyımlık-", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Mart 2009, Cilt: XXV, Sayı: 1, s. 238 vd. Öte yandan sermaye ortaklıkları ve kooperatiflerin iflasının ertelenmesi halinde kayyımın rolü konusunda daha ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. GÜMÜŞ, 2006, s. 125-129.

109 Kayyımın daha sonra konkordato komiseri veya iflas idare memuru olarak görev yapması mümkündür. İflasın ertelenen ortaklığa kayyım olarak tayin edilen kimsenin, kayyımlık görevinin bitmesinden sonra o ortaklığın akdedeceği konkordatoda konkordato komiseri veya ortaklığın iflası halinde iflas idare memuru olarak görev yapmasına yasal bir engel yoktur. Bkz. MUŞUL, Timuçin, İflasın Ertelenmesi, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010, s. 184; ATALAY, 2007, s. 143. Bu durumda konkordato komiserinin de ek ödeme yükümlülüğünü talep edebilmesi mümkündür.

110 Mahkemenin bu konuda yönetim organının bir kısım yetkilerini sadece kayyıma vermesi, yönetim organının yetkili olduğu diğer konulardaki kararlarının geçerli olmasını kayyımın onayına tabi kılması da mümkündür. Bkz. MUŞUL, 2010, s. 180.

Bu anlamda limited ortaklıkta uzun süreden beri devam eden ortaklığın kanunen gerekli organlarından biri mevcut değilse veya genel kurul toplanamıyorsa, TTK 636/2 hükmü kapsamında ortaklık hakkında fesih davası açılabilir¹¹¹. Böyle bir fesih davasının açılması durumunda ise mahkeme, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabilir (TTK 636/4). Mahkeme bu süre zarfında mevcut olmayan yönetim organına ilişkin boşluğu doldurmak üzere, Medeni Kanun'un 427/1/4 hükmü gereğince kayyım atanması yoluna gidebilir¹¹². Dolayısıyla ortaklığa bu şekilde bir kayyım atanması durumunda da alacaklılar ve ortaklığın menfaatleri birlikte değerlendirilmek suretiyle, kayyım atanacak yetkilerin somut olayın şartlarına uygun olması gerekir¹¹³. Bu bağlamda, ortaklık sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğü öngörülen bir limited ortaklığa, İİK 179a fıkraya 3 hükmü veya TTK 636/4 hükmü kapsamında mahkeme tarafından kayyım atanması durumunda, kayyımın yetkileri belirlenirken, ek ödeme yükümlülüklerini talep yetkisinin de belirtilmesi yerinde olacaktır.

2. Ek Ödeme Yükümlülüğünün Talebinde Uyulacak Esaslar

Müdürlerin, ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep ederken, ilgili ortak veya ortaklara uygun bir süre vermeleri gerekir. Hukuki güvenlik ve açıklık ilkeleri gereği ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi talebinin yazılı bir şekilde yapılması yerinde olacaktır. Aynı şekilde bu talebin ortaklık sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğünün öngörüldüğü halleri, yükümlü ortağa düşen ek ödemenin tutarını, ek ödemenin yerine getirilmemesi durumunda ortaklık sözleşmesinde kararlaştırılmış olan yaptırımlar gibi hususları da içermesi yerinde olacaktır. Kısacası, ek ödeme yükümlülüğünün hangi yasal veya ortaklık sözleşmesi düzenlemeleri uyarınca talep edildiği açıkça belirtilmelidir¹¹⁴. Benzer şekilde, limited ortaklık sözleşmesinde herhangi bir sıra öngörülmemişse, müdürler TTK 627 hükmü uyarınca eşit işlem ilkesine uygun davranarak¹¹⁵ ilgili ortaklardan ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini talep edeceklerdir¹¹⁶.

111 Kanunen gerekli organlardan birinin mevcut olmamasından öncelikle anlaşılması gereken, söz konusu organlardan birisinin gerçekten de bulunmamasıdır. Örneğin tek müdüre sahip ortaklıkta, bu müdür istifa etmiş olmasına rağmen, yeni bir kimse müdür olarak atanmamıştır. Ayrıca organ mevcut olmakla birlikte, çeşitli nedenlerden dolayı toplanamıyor veya karar alamıyorsa, yine organ yokluğundan söz etmek mümkündür. Bu anlamda örneğin mevcut genel kurulun toplanamaması gibi. Dolayısıyla limited ortaklıkta bu tarz durumların devamlılık arz etmesi halinde, ortaklığın feshi talep edilebilir. Bu şekilde açılan fesih davası sırasında mahkemenin, taraflardan birinin istemi üzerine gerekli önlemleri alabileceğini belirten TTK 636/4 hükmü karşısında mahkeme, örneğin genel kurulun toplanmasını sağlamak ve bu şekilde ortaklığa müdür atanmasını mümkün kılmak amacıyla, ortaklığa kayyım atama yoluna gidebilir. Bkz. YILDIRIM, 2013, s. 17-20.

112 Bu hususta daha ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. SOYKAN, İsmail Cem, **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 264 vd. Ayrıca bkz. GÜMÜŞ, 2006, s. 114.

113 Öte yandan mahkeme tarafından bu şekilde limited ortaklığa kayyım atanması aynı zamanda ortaklığa yapılan bir kamusal müdahale olduğundan, bu müdahalenin kapsamının da kayyımın atanmasında güdülen amaçla uyumlu ve bu amacın gerektirdiği kadarıyla sınırlı olması gerektiği belirtilmektedir. Bu hususta bkz. SOYKAN, 2012, s. 278-281.

114 NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 17.

115 TEKİNALP, 2012, s. 399, Nr. 21-92; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 15.

116 Bu anlamda, örneğin bir limited ortaklıkta ortakların esas sermaye payları A 10.000, B 20.000 ve C

TTK m. 603/4 hükmünden de anlaşılacağı üzere, her ortak sadece kendi esas sermaye payına düşen ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmekle yükümlüdür. Bu anlamda ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi hususunda ortaklar arasında bir müteselsil sorumluluk söz konusu değildir¹¹⁷. Başka bir anlatımla, ek ödeme yükümlülüğü bakımından ortakların herhangi bir şekilde açığı kapama borçları bulunmamaktadır¹¹⁸. Yasal kural bu şekilde olmakla birlikte, kanun koyucu TTK 599/1'de bu konuda bir istisna öngörmüştür. Buna göre, bir esas sermaye payı birden fazla ortağa ait olduğu takdirde, paydaşlar ortaklık sözleşmesinde öngörülen ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinden dolayı ortaklığa karşı müteselsilen sorumludur.

VII. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN YERİNE GETİRİLMEMESİNİN HÜKÜM VE SONUÇLARI

1. Yükümlü Ortağa Karşı İfa Davası Açılması

6102 sayılı TTK'da ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde uygulanacak yaptırımlar konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, sözleşme özgürlüğü ilkesi bağlamında, ortaklık sözleşmesinde bu konuda bazı yaptırımların öngörülmesi mümkündür. Bu sonuca, "Şirket sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla bağlayıcı olan hükümler" başlıklı TTK 577 hükmü ile varmak mümkündür. TTK 577/1'de yer alan düzenlemeler, ortaklık sözleşmesinde öngörüldükleri takdirde bağlayıcı olan hükümlerdir¹¹⁹. TTK 577/1.f bendine göre de, kanunda ya da ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş bulunan yükümlülüklerin hiç ya da zamanında yerine getirilmemeleri halinde uygulanabilecek sözleşme cezası hükümleri de bu kapsamda sayılmıştır. Bu anlamda ortaksal yükümlülüklerle bağlı olarak sözleşme cezaları öngörülmesi mümkündür¹²⁰.

Ek ödeme yükümlülüğünün de ortaklık sözleşmesi ile öngörülebilir bir yükümlülük olması gerçeği karşısında, TTK 577/1.f hükmü bağlamında, bu yükümlülüğün hiç ya da zamanında yerine getirilmemesi durumunda, ortaklık sözleşmesi ile bazı yaptırımların öngörülmesi mümkündür. Bu anlamda şartları gerçekleşen ek ödeme yükümlülüğünün hiç veya tam olarak yerine getirilmemesi durumunda, ortaklık müdürleri yükümlü ortağa karşı ilamsız takipte bulunabilecekleri gibi, bu hususta ifa davası da açabilirler¹²¹. Aynı

30.000 TL olacak şekilde belirlenmiş ve ek ödeme yükümlülüğü bütün ortaklar için öngörülmüşse, toplam ek ödeme yükümlülüğünün A 1/6'sını, B 1/3'ünü, C ise 1/2'sini yerine getirmelidir. Örnek için bkz. ŞENER, 2012, s. 662; HONSELL / VOGT / WATTER (AMSTUTZ / CHAPPUIS), 2008, Art. 795, Nr. 2. Benzer yönde değerlendirme ve örnekler için ayrıca bkz. NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 16.

117 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795, Nr. 10; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Nr. 6; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 3; TEKİNALP, 2012, s. 398, Nr. 21-86.

118 KENDİGELEN, 2011, s. 450; ŞENER, 2012, s. 662; DEMİRKAPI / YILDIRIM, 2008, s. 447.

119 Nitekim öğretide de TTK 577/1 hükmü, bir taraftan ortaklık sözleşmesinde yapılacak düzenlemelerle limited ortaklığın yeni hukuki olanaklara kavuşmasını ve adeta küçük bir anonim ortaklığın kurumlarına sahip olmasını sağlayacak, diğer taraftan ise finansal yapısını güçlendirecek araçların limited ortaklık tarafından kullanılmasına imkân verecek nitelikte bir hüküm olarak değerlendirilmektedir. Bkz. TEKİNALP, Ünal / ÇAMOĞLU, Ersin, TK. m. 577.f.1 altındaki açıklayıcı not.

120 TEKİNALP, 2012, s. 352, Nr. 19-13.

121 Ortaklık yöneticilerinin bu talebi karşısında ilgili ortağın da mahkemeye başvurarak, ek ödeme yükümlülü-

şekilde ortaklık sözleşmesinde sözleşme cezası (cezai şart) da öngörülebilir¹²². Keza ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesinde temerrüde düşen ortak, temerrüt tarihinden itibaren temerrüt faizi de ödeyecektir¹²³.

2. Haklı Nedenle Ortaklıktan Çıkarılma

Ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, ilgili ortak açısından bir haklı sebeple çıkarılma nedeni de olabilir¹²⁴. Başka bir ifadeyle, ortaksal yükümlülüklerle bağlı olarak belirlenen sözleşme cezası, ilgili ortağın ortaklıktan çıkarılması şeklinde de olabilir¹²⁵. Çıkarılma, bir ortağın pay sahipliği haklarının kendi istek ve iradesi dışında elinden alınması suretiyle, ortaklık ilişkisinin sona erdirilmesidir¹²⁶. Bu anlamda ortaklıktan çıkarılma mevcut bir kanun hükmünden doğabileceği gibi, ortaklık sözleşmesindeki düzenlemelerden de kaynaklanabilir¹²⁷. Dolayısıyla sözleşme özgürlüğü ilkesi bağlamında, tarafların ortaklık sözleşmesinde çıkarılmaya ilişkin hükümlere yer vermeleri mümkündür¹²⁸.

TTK 640 hükmünde de iki tür çıkarılma nedenine yer verilmiştir. Bunlardan birincisi ortaklık sözleşmesinde, bir ortağın genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkarılabileceğine dair sebeplerin öngörülmesidir¹²⁹. İkinci neden ise ortaklığın istemi üzerine, ortağın mahkeme kararıyla haklı sebebe dayanarak ortaklıktan çıkarılmasıdır. TTK 640/1 hükmüne göre, ortaklık sözleşmesinde bir ortağın genel kurul kararı ile ortaklıktan çıkarılabileceği sebepler öngörülebilir. Bu şekilde ortakların kendileri açısından **“önemli sebepleri”** ortaklık sözleşmesinde baştan belirtmelerine olanak tanınmak suretiyle,

ğünün talebi için gerekli olan koşulların somut olayda gerçekleşmediği hususunun tespitini talep etmesi mümkündür. Bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 14; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 20.

122 HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 23; HONSELL / VOGT / WATTER (AMSTUTZ / CHAPPUIS), 2008, Art. 795, Nr. 3; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 15; TEKİNALP, 2012, s. 352, Nr. 19-13.

123 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 15; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 23; ŞENER, 2012, s. 663. Öte yandan ek ödeme yükümlülüğünün ortaklığa karşı olması, başka bir ifadeyle ek ödemenin ortaklık alacağı olması nedeniyle temerrüt faizi oranı belirlenmemişse ticari temerrüt (avans) faizi öngörülmesi hususunda bkz. CAN, 2011, s. 17.

124 ŞENER, 2012, s. 663.

125 TEKİNALP, 2012, s. 352, Nr. 19-13.

126 Bkz. KARASU, Rauf, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2009, s. 167; TEKİNALP, 2012, s. 382, Nr. 21-43; ŞENER, 2012, s. 246.

127 Bu hususta bkz. TAŞDELEN, Nihat, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2012, s. 207-208. Ayrıca bkz. BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 770.

128 ŞENER, 2012, s. 247. Ancak çıkarılma sebepleri ve olayları ortaklık sözleşmesi ile düzenlenirken, bunların ortaklığın amacı ve ortaklar arasındaki ilişkiler de dikkate alınarak objektif nitelikte, kabul edilebilir ve eşit işlem ilkesine uygun olmaları gerekir. Bu hususta bkz. PULAŞLI, 2014, s. 2251, Nr. 144.

129 Öte yandan bu tarz ortaklık sözleşmesi hükümleri, yasal olarak haklı sebep oluşturmasa da, ortakların ortaklık sözleşmesi ile bunları kendileri açısından **“önemli sebep”** haline getirmeleri ve bu hükümlerle bağlı oldukları gerçeği göz önüne alınmalıdır. Dolayısıyla, genel kurulun bir ortağı bu sebeplerden birisinin gerçekleştiğine dayanarak çıkarılması veya çıkarılan ortağın bu karara karşı mahkemeye başvurması halinde, gerek genel kurul gerekse mahkeme bu olayın bir haklı sebep olup olmadığını incelemek zorunda olmayacaktır. Çünkü söz konusu çıkarılma olayının ortaklık sözleşmesine konulmak suretiyle taraflar açısından çıkarılma sebebi olduğu ve kendileri yönünden önem taşıdığı konusunda mutabakat sağlanmıştır. Bkz. PULAŞLI, 2014, s. 2250, Nr. 143.

aynı zamanda ortaklar açısından da hukuk güvenliği sağlanacaktır¹³⁰. Bu anlamda ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi de ilgili ortağın kişiliğinden doğan ve ortaklık ilişkisi içerisinde kalınmasına tahammül edilemeyen bir haklı nedenle çıkarılma hali olarak değerlendirilebilir^{131,132}.

Öte yandan limited ortaklığın, ortaklık sözleşmesinde öngörülenler dışında başka bir sebebe dayanarak, mahkemeden ortağın haklı sebeple¹³³ çıkarılmasını talep etme hakkı her zaman mevcuttur¹³⁴. Fakat burada çıkarılma için ortaklık tarafından öne sürülen sebebin mahkeme tarafından da haklı bulunması gerekir¹³⁵. Somut olayda haklı sebep

130 Bu şekilde ortaklar da hangi hallerde ortaklıktan çıkarılacaklarını önceden bilerek, hareketlerini de bir anlamda ona göre ayarlayacaklardır. Bkz. TTK Gereğe, m. 640.

131 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 15; ŞENER, 2012, s. 663; TEKİNALP, 2012, s. 384, Nr. 21-47; TAŞDELEN 2012, s. 225. Bununla birlikte, çıkarılan ortak burada ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi için gereken koşulların somut olayda gerçekleşmediğini ispatlamak suretiyle, çıkarma kararının haksızlığını öne sürebilir. Bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795a, Nr. 14; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795a, Nr. 20.

132 Bununla birlikte öğretide, TTK 603 hükmünde öngörülen ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi hususunun çıkarma nedeni olarak öngörülmesinin amaca uygun olmadığı belirtilmiştir. Buna göre, ortaklardan ek ödeme istenebilecek koşullar ortaklığın öz kaynak ihtiyacının doğduğu haller olduğundan, ortaklığın öz kaynak sıkıntısı içinde olduğu bu hallerde ayrılma akçesinin ödenmesi çoğu zaman mümkün olmayacağından, bu yükümlülüğü yerine getirmeyen ortağın çıkarılmasının da amaca uygun olmadığı belirtilmiştir. (Bu hususta bkz. ŞAHİN, Ayşe, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **Ersin Çamoğlu'na Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s. 190, dipnot 39). Ancak bu görüşe ihtiyatla yaklaştığımızı belirtmek isteriz. Öncelikle belirtmek gerekir ki, ek ödeme yükümlülüğü her ne kadar bilanço açıklarını kapatmak amacıyla öngörülmüş bir kurum olsa da, son zamanlarda amaçtaki bu sınırlamanın kalktığından söz etmek mümkündür. Ortaklık sözleşmesinde yer alan ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği durumları belirten TTK 603/1 hükmünün a ve b bentlerindeki olasılıklar, temelde ortaklığın zararda olması ve bu anlamda bilanço açıklarını kapatmaya yöneliktir. Bununla birlikte, hükmün c bendindeki olasılığa ise bilanço açığı olmasa dahi, *ortaklık sözleşmesinde tanımlanan ve özkaynak ihtiyacını doğuran diğer bir halin gerçekleşmiş bulunması halinde* de ek ödeme talep edilebilir. Bu anlamda örneğin "ham-madde üretim tesisi kurmak ve işletmek için taşınmaz iktisabı amacıyla" ek ödeme talep edilmesi durumunda, ortaklık bir yandan normal ticari faaliyetini yürütürken, diğer yandan ticari işlerinin hacmini büyütme veya maliyetlerini azaltmak amacıyla yeni bir yatırım yapmak istediğinden, ek ödeme talep edilebilir. Bu konuda bir diğer husus ise ayrılma akçesinin muaccel olması sorunudur. Ayrılma akçesi, genel olarak ortağın ortaklıktan ya genel kurul ya da mahkeme kararı ile ayrılmasıyla muaccel hale gelmekle birlikte, bu genel kuralın uygulanması kanunda ortaklık lehine yumuşatılmıştır. Ayrılma akçesi, ortaklığın kullanılabilir bir özkaynak üzerinde tasarrufla bulunduğu durumlarda ancak muaccel olur. Dolayısıyla ortaklığın üzerinde serbestçe tasarrufla bulunabileceği bir özkaynağının olmadığı durumlarda, ayrılma akçesinin muaccel olması da söz konusu olmayacaktır.

133 Bu konuda haklı sebebin belirlenmesi açısından kollektif ortaklık hükümleri dikkate alınması gerektiği yönünde bkz. YILDIZ, 2007, s. 159.

134 BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 773.

135 Bu anlamda mahkeme, ortaklık sözleşmesinde öngörülen çıkarılmaya ilişkin olay, sebep veya sebeplerin gerçekleşip gerçekleşmediğini inceleyeceği gibi, öngörülen sebeplerin tarafların özgürlüklerini ciddi şekilde sınırlandırıp sınırlandırmadığı konusunda, borçlar hukukundaki sözleşme özgürlüğü ilkesi çerçevesinde bunun geçerli olup olmadığını da değerlendirmekle yükümlüdür. Örneğin, esas sözleşmedeki çıkarma hükmü şahsiyet haklarına veya ahlaka ya da emredici hükümlere aykırı ise, hem söz konusu esas sözleşme hükmünün geçersizliğine hem de bu hükme dayanılarak çıkarmaya ilişkin genel kurul kararının geçersizliğine karar verir. Bununla birlikte, mahkemenin ortaklık sözleşmesindeki çıkarmaya ilişkin sebebin ortaklık veya ortaklar için önemli olup olmadığını değerlendirmeyeceği, bunun tamamen ortakların tasarruflardaki bir husus olması nedeniyle yargıç

oluşturan husus ise, çıkarılacak ortağın şahsından veya davranışından kaynaklanabilir¹³⁶. Ortak, kendi şahsından veya davranışlarından kaynaklanan sebeplerle ortaklık amacına ulaşılmasını olanaksız hale getiriyor veya bu amaca ulaşılmasını önemli ölçüde engelliyor ya da ortağın şahsı veya davranışı, onun ortaklıkta kalmasını diğer ortaklar bakımından katlanılmaz hale getiriyorsa, bu durumda haklı bir sebebin varlığından söz etmek mümkündür¹³⁷. Bir ortağın kendisine düşen ortaksal yükümlülükleri ve bu anlamda örneğin ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi de burada haklı sebeplere örnek olarak gösterilebilir¹³⁸.

3. Diğer Ortaklar Açısından Haklı Nedenle Çıkma

Çıkma, bir ortağın kendi iradesiyle ortaklık ilişkisinden ayrılmasıdır¹³⁹. Ortaklık sözleşmesi aynı zamanda sürekli borç ilişkisi doğuran bir sözleşmedir. Sürekli borç ilişkilerinde ise tarafların bu ilişkiyi haklı sebeple sona erdirmeye hakları mevcuttur. Bu ilkenin temelinde dürüstlük kuralı ve kişilik haklarının korunması ilkesi yatmaktadır¹⁴⁰. Bu anlamda haklı sebeplerle çıkma, ortağın kişiliğinin korunması gereği mutlak, sözleşme ile bertaraf edilemeyen bir hak niteliğindedir¹⁴¹.

Haklı sebepler öyle sebeplerdir ki, artık ortağın ortaklıkta kalması kendisinden beklenemez¹⁴². Başka bir ifadeyle haklı sebep kavramı, ortaklık ilişkisinin devamını objektif olarak imkansız kılan veya bu ilişkiyi çekilmez hale getiren durumları ifade etmek için kullanılmaktadır¹⁴³. Ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş bulunan sebeplerden birine dayanarak, ortak, ortaklıktan çıkma arzusunu limited ortaklığa bildirip gerekli işlemlerin yapılmasını isteyebilir. Ortaklar bu anlamda haklı sebepleri ortaklık sözleşmesinde istedikleri gibi belirleme hakkına sahip olduklarından¹⁴⁴, bir ortağın örneğin kendisine düşen ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi de, diğer ortak veya ortaklar açısından bir haklı nedenle çıkma hali sayılabilir¹⁴⁵.

Limited ortaklık her ne kadar bir sermaye ortaklığı olsa da, ortaklık sözleşmesi ile

için de bağlayıcı olacağı belirtilmektedir. Bkz. PULAŞLI, 2014, s. 2254, Nr. 151.

136 TEKİNALP, 2012, s. 384, Nr. 21-47; ŞENER, 2012, s. 725.

137 ŞENER, 2012, s. 725.

138 ŞENER, 2012, s. 726.

139 ŞENER, 2012, s. 716; TAŞDELEN, 2012, s. 85.

140 TAŞDELEN, 2012, s. 179.

141 PULAŞLI, 2014, s. 2246, Nr. 124.

142 ŞENER, 2012, s. 717.

143 TAŞDELEN, 2012, s. 180.

144 TEKİNALP, 2012, s. 380, Nr. 21-40.

145 Bununla birlikte, haklı sebeple çıkma hakkında, haklı sebebin varlığı yanında, söz konusu sebepten dolayı ortaklık kalmanın ortak için katlanılmaz hale gelmesi koşulu da aranmalıdır. Dolayısıyla somut olaydaki sebep karşısında, ortağın, ortaklığın normal şekilde sona ermesine kadar ortaklıkta kalması beklenilemiyorsa, sebep haklı kabul edilmelidir. Bu anlamda her ortak, haklı sebeplerin varlığında ortaklıktan çıkmasına karar verilmesi için dava açabilir. Ancak bu konuda ileri sürülen sebeplerin, gerçekten de haklı sebep oluşturup oluşturmadı hususunda takdir mahkemeye aittir. Bkz. TAŞDELEN, 2012, s. 181.

öngörülebilir ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri, limited ortaklığın aynı zamanda kişisel öğelerden oluşan özelliğini de ortaya çıkaran kurumlardır¹⁴⁶. Bu anlamda, haklı sebepler konusunda şahıs ortaklıklarına ve özellikle de kolektif ortaklıklara ilişkin hükümler, bu konuda yol gösterici olabilir. Kolektif ortaklıklara ilişkin “haklı sebepler” başlıklı TTK 245/1.b hükmünde de bir ortağın kendisine düşen asli görevleri ve borçları yerine getirmemesi, haklı sebepler arasında sayılmıştır. Ortaklığın ticari faaliyetlerinin devamlılığı açısından önemli bir araç olan ek ödeme yükümlülüğünün aynı zamanda ortaklığın özellikle kredibilitesinin artışıyla önemli bir işlev gördüğü durumlarda, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi veya ortadan kaldırılması, diğer bir ortak açısından ortaklık ilişkisinden ayrılmak için haklı bir neden olarak da değerlendirilebilir¹⁴⁷.

4. Ortaklığın Haklı Sebep Feshi

Yukarıda da vurgulandığı üzere, ortaklık sözleşmesi sürekli bir borç ilişkisi doğurur. Fesih, sürekli nitelik taşıyan bir sözleşme ilişkisinin ve bu bağlamda örneğin limited ortaklık ilişkisinin iradi olarak sona erdirilmesidir¹⁴⁸. Bu anlamda fesih, sürekli borç ilişkilerini ileriye dönük olarak sona erdiren bozucu yenilik doğuran bir hak veya işlemdir. Limited ortaklığın feshi, ortakların vereceği bir kararla olabileceği gibi, mahkeme kararı sonucu da gerçekleşebilir.

Ek ödemeler aynı zamanda ortaklığın ticari kredibilitesini de yükselten önemli bir finansal olanak olduğundan, bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi, ortaklık açısından haklı nedenle fesih sebebi de sayılabilir. Aynı şekilde, ek ödemenin ortağın esas sermaye payına bağlı olarak belirlenmesi nedeniyle, özellikle de ek ödeme yükümlülüğü önemli olan bir ortağın ortaklıktan çıkması veya çıkarılması¹⁴⁹, kalan ortaklar açısından haklı sebeple ortaklığı sona erdiren nedeni de olabilir.

VIII. ORTAKLIK SIFATININ SONA ERMESİNDEN SONRA EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN DEVAM ETMESİ

1. Ek Ödeme Yükümlülüğünün Devamının Niteliği

Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payına bağlı olarak belirlendiğinden, bu yükümlülüğü yerine getirecek kişi de ek ödeme ile yükümlenmiş esas sermaye payına sahip olma olgusuyla belirlenir¹⁵⁰. Dolayısıyla bu tarz bir payın devri ile birlikte, devreden

146 Bkz. PULAŞLI, 2014, s. 2282, Nr. 268.

147 Benzer sonuç ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması halinde de geçerlidir. Bkz. KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795c, Nr. 3. Aynı şekilde ortaklık tarafından kaldırılan veya azaltılan ek ödeme yükümlülüğünün yerine geçecek şekilde buna benzer başka güvenceler de sağlanamışsa, bu durum da bir ortağın ortaklıktan ayrılması için haklı bir neden olarak öngörülebilir. Bkz. HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 30.

148 TAŞDELEN, 2012, s. 231.

149 TAŞDELEN, 2012, s. 242.

150 Bkz. ŞENER, 2012, s. 660. Öte yandan ek ödeme yükümlülüğünün paya bağlı bir yükümlülük olması nedeniyle, ortaklığın iktisap ettiği esas sermaye paylarına ait ek ve yan ödeme yükümlülükleri, söz konusu paylar ortaklığın elinde bulunduğu sürece istenemez (TTK 612/5). Bu anlamda ek ödeme ve yan edim yükümlülükleri, ortağın, ortaklığa karşı ortaklık sözleşmesiyle üstlenmiş olduğu yükümlülükler olduğundan, bu yükümlülükleri

ortak açısından ek ödeme yükümlülüğü de sona ererken, payı devralan ortak açısından ise bu yükümlülük devam eder. Bu nedenle ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi durumunda bunun hem ortaklık sözleşmesinde yer alması, hem tescil ve ilan edilmesi hem de esas sermaye payları için ispat aracı olan veya nama yazılı senet çıkartılmış ise bunların içeriğinden anlaşılması şartı aranmıştır. Esas sermaye payını devralan kişi bir anlamda bu durumu da bilerek ortak olduğundan¹⁵¹, esas sermaye payına bağlı olarak belirlenen ek ödeme yükümlülüğünü de yerine getirmesi gerekir¹⁵².

Bazı somut durumlar için, ortağın ayrılmasına kadar geçen zaman zarfında ek ödeme yükümlülüğünün talebi için gereken koşullar da gerçekleşmeyebilir. Bu durumda ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi de haliyle talep edilmemiş olacaktır¹⁵³. Böyle bir ihtimalde ek ödeme yükümlülüğü, kural olarak ayrılan ortak açısından sona ermekle birlikte, payı devralan ortak açısından ise bu yükümlülük devam eder¹⁵⁴. Fakat kanun koyucu, kötü niyetli devirlere engel olmak ve ortaklık alacaklılarını korumak düşüncesiyle, ayrılan ortağın dahi ek ödemeden dolayı sorumluluğunun belli bir süre daha devamını öngörmek suretiyle, ek ödeme yükümlülüğünün paya bağlı olması kuralından da ayrılmış olmaktadır¹⁵⁵.

Bu anlamda zamansal açıdan bakıldığında, ek ödeme yükümlülüğünün ortaklık sıfatı süresini aşan bir sonuç doğurduğu söylenebilir¹⁵⁶. Dolayısıyla ortak, ortaklıktan ayrıldıktan sonra da belirli koşulların varlığında, ek ödeme yükümlülüğünden sorumlu olmaya devam eder¹⁵⁷. Öte yandan, ayrılan ortak açısından ek ödeme yükümlülüğünün devamı hususunda, ortağın hangi sebeple ortaklıktan ayrıldığına herhangi bir önemi bulunmamaktadır¹⁵⁸.

içeren payların ortaklık tarafından iktisap edilmesi ihtimalinde ise ortaklığın kendi kendisinin borçlusu olma gibi bir durum söz konusu olacaktır. Dolayısıyla bu borç, başka bir anlatımla ek ödeme yükümlülüğünün tahsili de söz konusu olmayacaktır. Bununla birlikte, ortaklığın kendi paylarını iktisap etmesi, mutlak olmayıp kısa süreli, başka bir anlatımla geçici bir durum olduğundan, bu paylara bağlı ek ödeme ve aynı şekilde yan edim yükümlülükleri de sona ermemekte, sadece katılma hakları gibi, ortaklığın elinde bulunduğu sürece donmakta ve daha sonra devredildiklerinde yeni malikin şahsında yeniden canlanabilmektedirler. Bkz. PULAŞLI, 2014, s. 2242, Nr. 110.

151 Ek ödeme yükümünün ayrılan ortağın şahsında devam etmesi hususunun daha iyi anlaşılabilmesi açısından, limited ortaklığın esas sermaye paylarına ilişkin senetleri ve bunların içerikleri ile devirlerinin tabii olduğu hukuki şartların hatırlanmasında yarar bulunmaktadır. TTK 593/2 hükmüne göre, limited ortaklıkta esas sermaye payı senetleri ya ispat aracı olarak ya da nama yazılı olarak düzenlenir. Ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin, ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak biçimde düzenlenmiş rekabet yasağının ve şirket sözleşmesinde öngörülmesi önerilmeye muhatap olma, önalım, geri alım ve alım haklarının, bu senetlerde açıkça belirtilmesi gerekir. Esas sermaye payının devredilmesi halinde, yazılı ve noter onayının yanı sıra devir sözleşmesinde ayrıca, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin de belirtilmesi gerekir (TTK 595/1).

152 YILDIZ, 2007, s. 190.

153 PULAŞLI, 2014, s. 2280, Nr. 260.

154 Payın hukuki bir işlemle devri veya geçişi ile devralana geçen ek ödeme yükümlülüğü, bu sebeple eşyaya bağlı borca benzer. Bkz. TEKİNALP, 2012, s. 397, Nr. 21-26.

155 PULAŞLI, 2014, s. 2280, Nr. 260; KARAHAN / ÇEKER, 2012, Şirketler Hukuku, s. 816; YILDIZ, 2007, s. 190.

156 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795d, Nr. 1; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 1.

157 YILDIRIM, 2013, s. 295.

158 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795d, Nr. 4.

Başka bir ifadeyle, ayrılan ortağın sorumluluğu açısından ortaklık payını kısmen ortaklardan birine veya bir üçüncü kişiye devretmesi¹⁵⁹, ortaklıktan kendi isteği ile çıkması veya ortaklıktan çıkarılması gibi durumlar arasında herhangi bir fark yoktur¹⁶⁰.

2. Ek Ödeme Yükümlülüğünün Devamı İçin Gereken Koşullar

a. Ortaklığın İflas Etmiş Olması

TTK 604/1 hükmüne göre, ortaklık, ortağın ortaklıktan ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl içinde iflas etmiş ise bu eski ortakdan da ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenir. Dolayısıyla limited ortaklığın, ortağın ayrılmasının tescil edildiği tarihten itibaren, iki yıl içinde iflas etmesi durumunda, ek ödeme yükümlülüğü ayrılan ortak açısından da devam edecektir¹⁶¹. Çünkü limited ortaklığın iflasının açılmasıyla birlikte, ek ödemeler de kendiliğinden muaccel hale gelir. Bu anlamda İcra İflas Kanunu 165(1) hükmü uyarınca iflas hükmüyle açılır ve iflas kararında gösterilen iflas anında, ek ödemeler de muaccel olur¹⁶². Ancak belirtmek gerekirse, ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğünden doğan sorumluluğu, sadece ortaklığın iflası halinde söz konusudur¹⁶³. Dolayısıyla ortaklığın iflası dışında, ayrılan ortak açısından ek ödeme yükümlülüğünün talebi gibi bir durum söz konusu değildir¹⁶⁴.

Ayrılan ortağın sorumluluğunun iflas haliyle sınırlı olarak kabul edilmesinin nedeni ise her şeyden önce ortaklık alacaklılarını koruma düşüncesidir¹⁶⁵. Örneğin fazla paya sahip, başka bir ifadeyle hakim ortak, işlerin iyi gitmediğini gördüğünde, ortaklıktan kolayca ayrılarak ek ödeme yükümlülüğünden de kurtulmak suretiyle, ona güvenerek kredi veren alacaklıların haklarının tehlikeye düşmesine neden olacaktır¹⁶⁶. Böylelikle olası bir finansal güçlük karşısında, ortağın ortaklıktan ayrılmak suretiyle yerine getirmesi gereken ek ödeme yükümlülüğünden kurtulmasının da önüne geçilmiş olmaktadır¹⁶⁷.

Kanun koyucu TTK 604/1 hükmü ile ayrılan eski ortakdan ek ödeme yükümlülüğünün talebini sadece ortaklığın iflası haliyle sınırladığından, ortaklık iflas etmediği sürece, ayrılan ortakdan ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmesi istenemez. Bu anlamda örneğin alacaklıların ortaklığı haciz yoluyla takip etmelerine rağmen, alacaklarının

159 Bkz. KENDİGELEN, 2011, s. 451, dipnot. 46.

160 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3197; HONSELL / VOGT / WATTER (AMSTUTZ / CHAPPUIS), 2008, Art. 795d, Nr. 3; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 4.

161 KARAHAN / ÇEKER, 2012, Şirketler Hukuku, s. 815; PULAŞLI, 2014, s. 2280, Nr. 260. Yükümlü ortağın ayrılması sebebiyle esas sermaye payı itfa edilmişse, artık ortakdan ek ödeme talep edilemeyecektir. Bkz. TEKİNALP, 2012, s. 399, Nr. 21-92.

162 TEKİNALP, 2012, s. 399, Nr. 21-91.

163 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795d, Nr. 5; BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 20; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 6; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795d, Nr. 7.

164 NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795d, Nr. 7.

165 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795d, Nr. 2; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 25; YILDIRIM, 2013, s. 295.

166 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3197; TTK Gerekeçe, m.603, s. 221.

167 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 1; KÜNG / CAMP, 2006, Art. 795d, Nr. 2.

tamamını tahsil edemedikleri gerekçesiyle, ayrılan ortağa ek ödeme için başvurmaları mümkün değildir¹⁶⁸. Bu aynı zamanda ek ödeme kurumunun hukuki niteliği ile de ilgili bir sonuçtur. Çünkü ek ödeme yükümlülüğü ortaklığa karşıdır, başka bir ifadeyle içe dönüktür¹⁶⁹. Dolayısıyla ek ödemeyi ortaklık alacaklıları değil, aksine ortaklığın kendisi yükümlü ortaklardan talep edebilir.

b. Yükümlülüğün Halef Tarafından Yerine Getirilmemiş Olması

Ayrılan ortaktan ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebilmesi için gereken bir diğer koşul ise onun halefine ödeme için yapılan başvurunun sonuçsuz kalmasıdır. TTK 604/2 hükmünde bu durum, ek ödeme yükümlülüğünün halef tarafından yerine getirilmemiş olması olarak vurgulanmıştır. Burada yerine getirmemek kavramı ile ifade edilmek istenen husus, halefin ödeme güçsüzlüğü içinde olmasıdır. Bu anlamda payı devralan ortağa karşı yapılan icra takibin sonuçsuz, başka bir anlatımla semeresiz kalması, tali sorumlu durumda olan ayrılan ortağa başvurmak açısından yeterlidir¹⁷⁰.

Madde metninden de açıkça anlaşılacağı üzere, kanun koyucu ayrılan ortak açısından ikinci derecede bir sorumluluk öngörmüştür¹⁷¹. Alıcı veya payı devralan kişi konumundaki halef ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirdiği oranda, selefinin sorumluluğu da ortadan kalkacaktır¹⁷². Ek ödeme yükümlülüğünün ifası için ayrılan ortağa başvurulabilecek hallerde, halefin bu yükümlülüğü yerine getirdiği oranda ayrılan ortağın borçtan kurtulması, hakkaniyetin gereği olduğu kadar, ilkenin de doğal bir sonucudur¹⁷³. Çünkü burada halef asli sorumlu, ayrılan ortak ise ikinci derecede sorumludur. Keza Kanun koyucu bu konuda payı devreden ortak ile halef arasında ayrıca müteselsil bir sorumluluk da öngörmemiştir¹⁷⁴.

Öte yandan ayrılan ortağın ek ödemedir sorumluluğu için kanunda öngörülen bu süre zarfında payın birden fazla defa el değiştirmesi durumunda, ortak sıfatını en son iktisap eden kişi, önceki ayrılan ortak veya ortaklar karşısında da öncelikli olarak ek ödeme yükümlülüğünden sorumludur¹⁷⁵. Bu konuda önceki devreden ortaklardan her birisi, kendisinden sonra gelen ortağa karşı, yaptığı ödeme oranında bir rücu hakkına sahip olacaktır.

3. Ayrılan Ortağın Sorumluluğunun Ağırlaşmaması

Ayrılan ortağın esas sermaye payına düşen ek ödeme yükümlülüğünün sonradan artırılması, ayrılan ortağın sorumluluğunu ağırlaştırmaz. TTK 604/2 hükmüne göre, ek ödeme yükümlülüğü halef tarafından yerine getirilmemişse, ayrılan ortağın sorumluluğu,

168 PULAŞLI, 2014, s. 2281, Nr. 263.

169 Bkz. TTK Gerekeçe, m. 603, s. 221.

170 ŞENER, 2012, s. 665; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 7.

171 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795d, Nr. 6; KENDİĞELEN, 2011, s. 451.

172 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 7.

173 TTK Gerekeçe, m.604, s. 221-222. Ayrıca bkz. BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 745.

174 ŞENER, 2012, s. 664; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 7

175 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3198; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795d, Nr. 6; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 9.

yükümlülüğün gerçekleştiği tarihte kendisine karşı ileri sürülebilecek ölçüde devam eder. Hükümden de anlaşılacağı üzere, ortak ayrıldıktan sonra onun esas sermaye payına ait olan ek ödeme yükümlülüğü artırılmış olabilir. Ancak bu durum ayrılan ortak ve onun sorumluluğu açısından herhangi bir değişikliğe yol açmaz¹⁷⁶. Ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğünden doğan sorumluluğu, ortaklıktan ayrıldığı andaki miktar kadardır¹⁷⁷. Ortaklığın iç işlerini ilgilendiren bir konuda, ortak sıfatına sahip olmayan bir kimsenin yükümlülük altına sokulması veya yükümlülüğünün artırılması, işin doğası gereği mümkün değildir¹⁷⁸. Çünkü ayrılma işlemi ile birlikte ortaklık organlarının kararları ayrılan ortak üzerinde hüküm doğurmayacak hale gelir. Dolayısıyla ayrılan ortağın katılma, önerme ve oy verme hakkını haiz olmadığı bir organın kararıyla bağlı olması, hukuken de açıklanamaz¹⁷⁹.

Öte yandan belirtmek gerekir ki, mehz İsvBK'da (Art. 795d/4 OR) ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğünün artırılmayacağı açıkça belirtilmiştir¹⁸⁰. 6102 sayılı TTK gerekçesinde ise bu hükmün Kanuna alınmamasının gerekçesi, ayrılan ortağın yükümlülüğünün artırılmasının mümkün olmamasının işin doğası gereği olması, şeklinde açıklanmıştır¹⁸¹. Bu anlamda Türk hukuku açısından da farklı bir sonuca varmayı gerektiren bir durum söz konusu değildir¹⁸².

4. İki Yıllık Sürenin Geçmemiş Olması

Ayrılan ortağın, ortaklığın iflası nedeniyle ek ödeme yükümlülüğünden doğan sorumluluğu, ayrılmanın veya payın devrinin ticaret siciline tescilinden itibaren iki yıllık bir zaman dilimi ile sınırlıdır. Dolayısıyla ayrılmanın ticaret siciline tescilinden sonraki iki yıllık sürenin iflas açılmadan geçmesi durumunda, ek ödeme yükümlülüğünün ayrılan ortaktan istenmesi de artık mümkün değildir¹⁸³.

Ek ödeme yükümlülüğü ortağın esas sermaye payına bağlı olarak belirlendiğinden, payın devrinin ve bu anlamda ayrılmanın ticaret siciline tescilinden itibaren başlayacak bu süre açısından TTK 598 hükmü dikkate alınmalıdır. TTK 598/1'de, esas sermaye paylarının geçişlerinin tescil edilmesi için, ortaklık müdürlerinin ticaret siciline

176 Bu anlamda, örneğin sahip olduğu esas sermaye payı 5.000 TL ek ödeme ile yükümlenmiş olan ortağın ayrılmasından sonra ilgili esas sermaye payı için yükümlülük 10.000 TL'ye çıkarılmışsa, ayrılan ortağın yükümlülüğü ayrıldığı zaman var olan 5.000 TL ile sınırlı olacaktır. Benzer yönde örnekler için bkz. NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795d, Nr. 12.

177 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 8. Bununla birlikte ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya ortadan kaldırılması halinde, bu durum ayrılan ortağın sorumluluğu açısından da sonuç doğurur. Bu anlamda 5.000 TL olan ek ödeme yükümlülüğü, ortak ayrıldıktan sonra 2.000 TL'ye düşürülmüşse, ayrılan ortağın sorumluluğu da son bu miktar üzerinden devam edecektir. Bkz. Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3198; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795d, Nr. 7; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795d, Nr. 13.

178 HONSELL / VOGT / WATTER (AMSTUTZ / CHAPPUIS), 2008, Art. 795d, Nr. 9.

179 Bkz. TTK Gerekçe, s. 208.

180 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 8; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795d, Nr. 11.

181 Bkz. TTK Gerekçe, s. 208.

182 YILDIRIM, 2013, s. 297.

183 ŞENER, 2012, s. 664.

başvuracakları belirtilmiştir. Hükümün ikinci fıkrasına göre ise; başvurunun otuz gün içinde yapılmaması halinde, ayrılan ortak, adının bu paylarla ilgili olarak silinmesi için ticaret siciline başvurabilir ve bu başvuru üzerine sicil müdürü, ortaklığa, iktisap edenin adının bildirilmesi için süre verir. Bununla birlikte, sicil müdürü tarafından bu konuda verilecek sürenin ne kadar olacağı belirtilmemiştir.

Ayrılan ortağın ticaret siciline tescilinden itibaren başlayan sorumluluğunun süresi Türk hukukunda iki yıl olarak öngörülmüştür. Buna karşın mehaz İsvBK'da (Art. 795d OR) ise bu süre 3 yıl olarak öngörülmüştür¹⁸⁴. Kanun koyucu burada sürenin üç yıla çıkarılmasının menfaatler dengesine uymadığı ve kurumu amacından saptırdığı ve bu araçtan yararlanmak isteyen ortaklıkları caydırabileceği gerekçesiyle benimsenmediğini belirtmiştir¹⁸⁵.

Öte yandan İsviçre hukukunda ayrılan ortağın sorumluluğunu düzenleyen hükümün mutlak emredici olmayıp, aksine nispi emredici bir hüküm olduğu belirtilmiştir. Bu anlamda, alacaklıların haklarının korunması ilkesi ile bağdaştığı ölçüde, ek ödeme yükümlülüğünün esnek bir şekilde düzenlenmesi mümkündür. Dolayısıyla temelde ortaklık alacaklılarını korumayı öngören bu sürenin, ek ödeme yükümlüsü ortak veya ortakların onayı da alınmak suretiyle, ortaklık sözleşmesi ile uzatılması mümkündür. Buna karşın, sürenin kanunda öngörülenden daha kısa tutulması ise mümkün değildir¹⁸⁶. Bununla birlikte, "Emredici hükümler" başlıklı TTK 579/1 hükmü karşısında, Türk hukuku açısından böyle bir yoruma ulaşmak mümkün değildir. TTK 579/1'e göre, ortaklık sözleşmesi, bu Kanunun limited ortaklıklara ilişkin hükümlerinden ancak kanunda buna açıkça cevaz verilmişse sapabilir¹⁸⁷. Uygulamada "çelik korse" kuralı olarak da tanımlanan bu düzenleme karşısında, limited ortaklıkta kurucular, kendi iradelerine göre istedikleri her hususu, özellikle sözleşme özgürlüğü ilkesi bağlamında¹⁸⁸, ortaklık sözleşmesi ile düzenleyemezler¹⁸⁹. Bu sonuç karşısında, ayrılan ortağın ek ödeme

184 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 2; BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 20.

185 TTK Gerekçe, m.604, s. 221. Öte yandan, Türk hukukunda iflas davası oldukça uzun sürebildiğinden, olayların büyük bir kısmında bu iki yıllık sürenin geçirilmesinin kuvvetle muhtemel olduğu belirtilmiştir. Bkz. KENDİGELEN, 2011, s. 451. Benzer şekilde, ülkemizde son yıllarda sıkça görülen şirket devirlerindeki sorunlar göz önüne alındığında, bu gerekçenin haklı olup olmadığı hususunun ancak zamanla anlaşılacağı belirtilmiştir. Bkz. PULAŞLI, 2014, s. 2281, Nr. 264.

186 Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3197. Ayrıca bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795d, Nr. 3; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795d, Nr. 5; KÜNG / CAMP, Art. 795d, Nr. 5.

187 Limited ortaklıkta ortakların hukuki durumu, yani iç ilişki TTK 579. madde ile sınırlı olmak üzere, yedek hukuk kurallarıyla düzenlenmiştir. Bu anlamda ortaklar, TTK 577. maddeye uygun bir şekilde hak ve borçlarını limited ortaklık sözleşmesi ile düzenleyebilirler. Bkz. TEKİNALP, 2012, s. 367, Nr. 21-02.

188 Böylelikle sözleşme özgürlüğü kanunun izin verdiği kayıtlarla sınırlı olarak kabul edilirken, sözleşme özgürlüğünün bu şekilde sınırlandırılmasının, Türk Medeni Kanunu m. 23 bağlamında kişilik haklarına aykırı olduğu belirtilmiştir. Bkz. MOROĞLU, Erdoğan: **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler** On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012, s. 345.

189 Dolayısıyla bu hüküm karşısında, TTK'da yer alan limited ortaklıklara ilişkin hükümlerin emredici olduğu ve bu hükümlerden ayrılanın, ancak kanunda açıkça öngörülmüşse veya kanunda açıkça öngörülmemekle birlikte, hakkaniyet ilkesi ve menfaatler dengesi dikkate alındığında "uygun görülebiliyorsa" olanaklı olduğu belirtilmiştir. Bkz. ŞENER, 2012, s. 637.

yükümlülüğünden doğan sorumluluğunu iki yıl olarak düzenleyen hükmün, ortaklık sözleşmesi ile değiştirilmesi mümkün değildir.

IX. EK ÖDEMENİN İADESİ

Esas sermaye payının belirli bir bölümü, nasıl ki sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere uyulmak suretiyle ortaklara iade edilebiliyorsa, yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğü de yine kanunda öngörülen koşullara uyulmak suretiyle iade edilebilir¹⁹⁰. TTK 605 hükmüne göre, yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğü, esas sermaye ve kanuni yedek akçeler ile limited ortaklığın iktisap ettiği kendi payları için ayırdığı yedekler ve kanuni yeniden değerlendirme fonlarıyla karşılandığı takdirde, geriye ödenebilir.

Ortaklığın finansal durumu yerine getirilmiş olan ek ödemelerin kısmen veya tamamen geri ödenmesine imkan sağlayacak duruma gelmiş ve ortaklığın ek ödeme talep etmesine ilişkin şartlar da devamlı sayılabilecek surette ortadan kalkmışsa, bunların ortaklıkta alikonulmaları, amaca olduğu kadar ek ödemelerin niteliğine de aykırı olup, aynı zamanda kurumun etkin bir şekilde hizmet vermesini de engelleyecektir. Benzer şekilde, ek ödemelerin sahiplerine dönmeyeceği bir sistemde, hiçbir ortaklık bu yükümü ortaklarına yüklemek istemeyecektir. Ayrıca ek ödemeler, tamamlamada olduğu gibi, ortaklığın sermaye açığını kapatan ve bu anlamda ortaklığa karşılıksız verilen bir sermaye değil, ortaklığın geçici zararını gidermeye yönelik bir finansman aracıdır¹⁹¹.

Ek ödemelerin iadesi için kanunda açıkça sayılan bu şartlar, aynı zamanda kurumun ortaklık alacaklıları aleyhine kötüye kullanılmasını da engellemeye yöneliktir¹⁹². Başka bir ifadeyle, şartları oluşmadığı halde ek ödemelerin kısmen veya tamamen geri ödenmesini önlemek ve dolayısıyla bu olanağın kötüye kullanılmasına engel olmak düşüncesiyle, geri ödeme koşulları kanunda açıkça belirtilmiştir. Çünkü bazı durumlarda yerine getirilmiş olan ek ödemelerin TTK 605'deki koşullar tam olarak gerçekleşmeden iadesi de söz konusu olabilir. Ortaklık alacaklılarının haklarının da bundan zarar görmesi mümkündür. Dolayısıyla bu tarz kötüye kullanma nitelikli davranışların önüne geçmek amacıyla, kanun koyucu TTK 605 hükmünde belirtilen ek ödemeye ilişkin tutarın serbestçe kullanılacak yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olması koşulunu aramıştır. Başka bir ifadeyle, ortaklık tarafından ek ödemelerin iadesinde kullanılacak ödeme kaynağının, üzerinde serbestçe tasarruf edilebilecek bir nitelik taşıması gerekir¹⁹³. Madde gerekçesinde ise, hükümde geçen

190 PULAŞLI, 2014, s. 2281, Nr. 265.

191 TTK Gerekeçe, m. 605, s. 222.

192 BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006, s. 19; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAR), 2009, Art. 795b, Nr. 1; YILDIZ, 2007, s. 191.

193 Bu anlamda ortaklığın sahip olduğu serbest rezervler yanında bilanço sonucu gerçekleşen kar da serbestçe tasarruf edilebilecek öz kaynaklar bağlamında değerlendirilebilir. Bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795b, Nr. 1. Öte yandan 6102 sayılı TTK m. 605 hükmünün ilk halinde işlem denetçisi raporunun da bu durumu doğrulaması ve bu konuda hazırlanacak olan işlem denetçisi raporunun gerekçeli olması ve sermayenin azaltılmasında söz konusu olan gereklilikler ile endişe ve riskleri değerlendirmesinin de şart olduğu belirtilmiştir.

“fonlar” kavramının kapsamına giren hususların tanımlanmadığı belirtilmiştir¹⁹⁴. Bununla birlikte, ortaklığın üzerinde serbestçe tasarruf edebildiği her çeşit fon, bu arada yedek akçelerin bütün çeşidi, yeniden değerlendirme değer artış fonu ile taşınmaz ve iştirak satışı gelirlerinden oluşan fonların, hükümde geçen “fonlar” kavramı kapsamında değerlendirilmesi mümkündür¹⁹⁵.

TTK 605 hükmünün ilk halinde, mehoz İsviçre hukukundaki düzenlemeye paralel şekilde (OR Art. 795b), yerine getirilen ek ödemelerin iadesi için ek ödemeye ilişkin tutarın, serbestçe kullanılabilir yedek akçeler ile fonlardan karşılanabiliyor olması yanında, bu durumun bir işlem denetçisi tarafından doğrulanmış bulunması koşulu aranmaktaydı¹⁹⁶. Ancak 26.6.2012 tarih ve 6335 sayılı Kanun’un¹⁹⁷ 41.maddesi ile TTK 605’de yapılan değişiklik ile madde metninde yer alan “**ve bu durumun işlem denetçisi tarafından doğrulanmış bulunması**” ibaresi kaldırılmıştır. Dolayısıyla ek ödemenin iadesi için kanunda öngörülen koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği hususunda belirleyici olan işlem denetçisinin onayı artık söz konusu değildir. Bu değişiklik karşısında, kanunda ek ödemelerin iadesi için öngörülen koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği hususunun kimin tarafından doğrulanacağı tartışmalıdır.

Öğretide bir görüşe göre bu durumun örneğin bir yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir raporuyla belirlenmesi, daha yerinde bir ifadeyle doğrulanmış bulunması yerinde olacaktır¹⁹⁸. Bizim de katıldığımız bir diğer görüşe göre ise, bu hususta mahkeme tarafından bilirkişi atanması gerektiği belirtilmektedir¹⁹⁹. Fakat bu konuda atanacak bilirkişinin yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir niteliğine sahip olması yerinde olacaktır. Dolayısıyla bu nitelikteki kişilerin mahkeme tarafından bilirkişi olarak atanması, aynı zamanda iadenin şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğinin, objektif olarak ortaya konması açısından da önemlidir.

X. EK ÖDEME YÜKÜMLÜLÜĞÜNÜN YENİDEN DOĞMASI, AZALTILMASI VEYA ORTADAN KALDIRILMASI

1. Ek Ödeme Yükümlülüğünün Yeniden Doğması

Yerine getirilen ek ödeme yükümlülüğü kural olarak sona erer²⁰⁰. Bununla birlikte, yer-

tir. Bkz. TTK Gerekeçe, m.605, s. 222.

194 Bkz. TTK Gerekeçe, m.605, s. 222.

195 YILDIZ, 2007, s. 191; PULAŞLI, 2014, s. 2282, Nr. 266; TEKİNALP, 2012, s. 398, Nr. 21-88.

196 Nitekim mehoz İsviçre hukuku uygulamasında yerine getirilen ek ödemelerin kısmen veya tamamen geri verilebilmesi için birinci koşul ek ödemeye ilişkin tutarın serbestçe kullanılabilir yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olmasıdır. İkinci koşul ise, bu hususun bu konuda uzman bir denetçi tarafından yazılı bir şekilde doğrulanması, başka bir anlatımla onaylanmış olmasıdır. Bkz. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795b, Nr. 1; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795b, Nr. 5-6; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 25; KENDİGELEN, 2011, s. 451; YILDIZ, 2007, s. 191; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795b, Nr. 9.

197 Resmi Gazete, 30.06.2012, Sayı: 28339.

198 TEKİNALP, 2012, s. 399, Nr. 21-93. Ayrıca bkz. PULAŞLI, 2014, s. 2282, Nr. 265.

199 ŞENER, 2012, s. 663.

200 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795b, Nr. 2; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art.

ine getirilen ek ödemenin kısmen veya tamamen geri ödenmesinden sonra, ek ödeme yükümlülüğü için kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesi durumunda, ortaklardan tekrar aynı oranda talep edilmesi mümkündür²⁰¹. İşte bu durumun önüne geçmek, başka bir ifadeyle ek ödeme yükümlülüğünün tamamen kaldırılması veya daha düşük bir oran olarak öngörülebilmesi için, TTK 603/6 hükmünde de belirtildiği üzere, esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlere uyulmak suretiyle bir sözleşme değişikliğine gidilmesi gerekmektedir²⁰². Dolayısıyla ortaklık sözleşmesinde bu yönde bir değişiklik yapılmadığı sürece, ek ödeme yükümlülüğünün yeniden canlanması ve bu anlamda yükümlü ortakdan aynı oranda tekrar talep edilebilmesi de mümkündür²⁰³.

2. Ek Ödeme Yükümlülüğünün Azaltılması veya Kaldırılması

Ek ödeme yükümlülüğü, esas sermaye ve kanuni yedek akçeler toplamının zararları karşılamaya yettiğinin tespit edilmesi durumunda, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümlere uyulmak suretiyle azaltılabilir veya tamamen kaldırılabilir²⁰⁴. TTK 603/6 hükmüne göre, ek ödeme yükümlülüğünün azaltılmasına veya kaldırılmasına, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler kıyas yoluyla uygulanacaktır. TTK 592 hükmüne göre ise, anonim ortaklıkların esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümleri (TTK 473-475) limited ortaklıklar hakkında da uygulanır.

Bununla birlikte, henüz yerine getirilmemiş olan ek ödeme yükümlülüğü tamamen kaldırılmak veya miktarı azaltılmak isteniyorsa, ortaklık alacaklılarının haklarının da bu durumdan olumsuz etkilenmemesi gerekir. Bu anlamda alacaklıları da korumak düşüncesiyle, ek ödeme yükümlülüğünün kaldırılması veya azaltılması işlemlerinde, esas sermayenin azaltılması hakkındaki hükümler uygulanacaktır²⁰⁵. Ortaklıklar hukukunda sermayenin azaltılması aynı zamanda alacaklıların başvurabileceği ortaklık malvarlığı değerlerinde de bir azalma anlamına geldiğinden, bu durum sermayenin korunması ilkesiyle de bağlantılıdır²⁰⁶. Bilindiği üzere ek ödeme miktarının esas sermaye payının itibari değerinin iki katı olacak şekilde öngörülebilmesi olanağı nedeniyle, ek ödeme yükümlülüğü ortaklığın özkaynak ihtiyacının karşılanmasında da önemli bir işlev görmektedir. Bu nedenle de ek ödeme yükümlülüğünün kaldırılması veya azaltılması ortaklık

795b, Nr. 7.

201 PULAŞLI, 2014, s. 2282, Nr. 267; BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 745; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795b, Nr. 2; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795b, Nr. 8.

202 ŞENER, 2012, s. 663. Ayrıca bkz. Botschaft GmbH-Recht, 2001, s. 3197; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795b, Nr. 3; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 27; KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795c, Nr. 1; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795b, Nr. 9.

203 SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795c, Nr. 3; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 25.

204 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795c, Nr. 2; NUSSBAUM / SANWALD / SCHEIDEGGER, 2007, Art. 795c, Nr. 2; HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 28; SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795c, Nr. 1.

205 HANDSCHIN / TRUNIGER, 2006, § 17, Nr. 29. SIFFERT / FISCHER / PETRIN, 2008, Art. 795c, Nr. 4.

206 BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 717.

ile işlem yapan kişilerin ve bu anlamda ortaklık alacaklılarının haklarını da yakından ilgilendirmektedir²⁰⁷.

Limited ortaklıkta esas sermayenin azaltılmasında kanun özel bir yetersayı öngörmemiştir. Bu nedenle genel sözleşme değişikliklerine ilişkin TTK 589 hükmü burada uygulama alanı bulacaktır²⁰⁸. TTK 589 hükmüne göre aksi ortaklık sözleşmesinde öngörülmediği sürece, ortaklık sözleşmesi, esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararı ile değiştirilebilir. Dolayısıyla ortaklık sözleşmesinde öngörülen ek ödeme yükümlülüğünün kaldırılması veya azaltılması durumları için, TTK 589'da öngörülen yetersayılara uyulmak suretiyle bu yönde ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi gerekir.

Sermayenin azaltılması kararının alacaklılar açısından taşıdığı önem nedeniyle, bu kararın ilanı ve alacaklılara bildirilmesi hususu Kanun'da özel olarak düzenlenmiştir²⁰⁹. Anonim ortaklıklara ilişkin TTK 474 hükmüne göre, genel kurul esas sermayenin azaltılmasına karar verdiği takdirde, yönetim kurulu, bu kararı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde (TTSG) ve aynı zamanda ortaklık sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde, yedişer gün arayla, üç defa ilan eder. İlanda alacaklılara TTSG'deki üçüncü ilandan itibaren iki ay içinde, alacaklarını bildirerek bunların ödenmesini veya teminat altına alınmasını isteyebilecekleri belirtilir. Ortaklık tarafından bilinen alacaklılara ayrıca çağrı mektupları gönderilir.

Ortaklık alacaklılarını da koruma düşüncesiyle, örneğin esas sermaye kaybı gibi ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği hallerin varlığında, ek ödeme yükümlülüğünün azaltılması veya tamamen ortadan kaldırılması mümkün değildir²¹⁰. Başka bir ifadeyle, çeşitli nedenlerle mali durumu bozulan ortaklığın bu durumunu esas sermaye artırımına gitmek suretiyle düzeltme olanağı bulunmakla birlikte, bu yola başvurabilmek için, her şeyden önce ortaklık sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğüne ilişkin bir düzenlemenin ya olmaması ya da öngörülen ek ödeme yükümlülüğünün tamamen yerine getirilmiş olması gerekir²¹¹. Dolayısıyla ortaklık sözleşmesinde yer alan ek ödeme yükümlülüğü tamamen ödenmediği sürece, limited ortaklığın borca batık bilançosunu iyileştirmek amacıyla esas sermayenin azaltılması yoluna gidilmesi de mümkün değildir (TTK 592)²¹². Bunun dışında kalan esas sermayenin azaltılması hallerinde ise, ek ödeme yükümlülüğünün tamamen ödenmesi zorunluluğu yoktur.

207 Bu anlamda, örneğin 20.000 TL esas sermaye ile kurulan bir limited ortaklıkta ek ödeme yükümlülüğünün bütün ortaklar açısından ve esas sermaye payının iki katı olacak şekilde öngörüldüğünü varsaydığımızda, bu 40.000 TL'ye tekabül eder. Bu durumda ortaklığın ticari faaliyetlerinin devamı başlangıcında üzerinde tasarrufta bulunacağı nominal meblağ da haliyle 60.000 TL olacaktır. Dolayısıyla konuya ortaklık ile ticari ilişkiye giren alacaklılar açısından bakıldığında, ek ödeme yükümlülüğünün ortadan kaldırılması veya azaltılması, ortaklık alacaklılarının başvurabileceği malvarlığı değerlerinde de bir azalma anlamına gelmektedir.

208 YILDIZ, 2007, s. 129.

209 BİLGİLİ / DEMİRKAPI, 2013, s. 717.

210 KOSTKIEWICZ / NOBEL / SCHWANDER / WOLF (DÖRIG / GLATTHAAR), 2009, Art. 795c, Nr. 1.

211 YILDIZ, 2007, s. 128.

212 Dolayısıyla ek ödeme yükümlülüğü ile getirilen finansal olanak tüketilmeden borca batık bilançonun sermaye azaltılması yoluyla azaltılması yoluna gidilemez. Bkz. TEKİNALP, 2012, s. 344, Nr. 18-22.

Nihayetinde, kaldırılan veya azaltılan ek ödeme yükümlülüğü tekrar öngörülme isteniyorsa, TTK 607/1 hükmünün dikkate alınması gerekir. Buna göre, ortaklık sözleşmesini değiştirip, ek edim ya da yan edim yükümlülükleri öngören veya mevcut yükümlülükleri artıran genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir. Dolayısıyla ortaklık sözleşmesi ile sonradan ek ödeme yükümlülüğü öngörülme veya mevcut yükümlülükler arttırılmak isteniyorsa, bu konuda gerekli olan genel kurul kararları, ancak ilgili tüm ortakların onayıyla alınabilir. Yoksa bu hususta esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesini öngören TTK 589 hükmünün burada uygulanması mümkün değildir. Çünkü burada ortakların yükümlülüklerinin ağırlaştırılması durumu söz konusu olduğundan, bu hususta ilgili tüm ortakların onayının alınması gerekir.

Sonuç

Ek ödeme yükümlülüğü esas sermaye payına bağlı olarak öngörülebilir. Bu yükümlülük, ortaklığa ancak nakdi ödemede bulunmak suretiyle yerine getirilir. Limited ortaklık sözleşmesi ile ortakların tümü veya sadece münferit bir ortak için ek ödeme yükümlülüğü öngörülebileceği gibi, bazı grup payları için de bu tarz bir yükümlülük öngörülebilir. Ancak hangi esas sermaye payı veya payları için ek ödeme yükümlülüğü öngörüldüğünün, ortaklık sözleşmesinde rahatlıkla anlaşılacak şekilde, açık ve net düzenlenmesi gerekir. Ek ödeme yükümlülüğünün miktarı ortağın esas sermaye payının itibari değerinin iki katını aşamaz.

Ek ödeme yükümlülüğünü benzer bir kurum olan yan edim yükümlülüğünden ayıran asıl fark, ek ödeme yükümlülüğü nakdi ödeme olarak yerine getirilirken, yan edim yükümlülüğünde ise ortağa nakdi ödeme dışında bir yapma, yapmama veya katlanma gibi borcun yüklenmesidir. Ek ödeme yükümlülüğü ile esas sermaye borcu arasındaki fark ise yerine getirilen ek ödemelerin kanunda öngörülen koşulların gerçekleşmesi durumunda iade edilebilmesidir. Buna karşın esas sermaye için, kural olarak, böyle bir durum söz konusu değildir.

TTK'da ek ödeme yükümlülüğünün öngörülebileceği haller açıkça belirtilmiştir. Bunlardan birincisi ortaklığın esas sermayesi ile kanuni yedek akçeler toplamının ortaklığın zararını karşılayamamasıdır. Bu ihtimalde talep edilen ek ödeme ile ortaklığın sermaye kaybının giderilmesi ve yasal rezervlerinin de bu şekilde korunması öngörülmektedir. Ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği bir diğer durum ise ortaklığın içine düştüğü likidite veya nakit sorununun aşılabilmesi amacıdır. Talep edilen ek araçlar olmaksızın ortaklığın işlerine gereği gibi devamının mümkün olmaması durumunda, ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesi istenebilir. Kanuna göre ek ödeme yükümlülüğünün talep edilebileceği üçüncü bir durum ise ortaklık sözleşmesinde açık ve ayrıntılı bir şekilde belirtilen özkaynak ihtiyacını doğuran diğer halin ortaya çıkmasıdır.

TTK 603/1 hükmünde ek ödeme yükümlülüğü öngörülebilecek haller sayılmış olsa da, ek ödeme yükümlülüğünün amacının genişlediği söylenebilir. Gerçekten de hem İsviçre hem de Türk hukukunda ek ödeme yükümlülüğünü düzenleyen yeni hükümlerin

esnek bir tarzda düzenlendiği belirtilmiştir. Bu anlamda limited ortaklığın ticari faaliyetlerinin devamlılığı ve bu anlamda finansal açıdan gerekli olan özkaynak ihtiyacının karşılanması amacıyla, ortaklık sözleşmesinde ek ödeme talep edilebilecek benzer durumlara yer verilmesi mümkündür.

Kanunda öngörülen şartların gerçekleşmesi durumunda, ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmesini müdürler talep edecektir. Ancak ortaklığın tasfiye aşamasına girmesi durumunda tasfiye memurları, iflas halinde ise iflas masası ek ödemelerin yerine getirilmesini talep edebilir. Benzer şekilde, limited ortaklığa herhangi bir sebeple kayyım atanmış ve kayyımın görev süresi içinde ek ödeme yükümlülüğünün talebi için gereken koşullar ortaya çıkmışsa, mahkemenin atama kararının buna müsaite olması koşuluyla, kayyım da ek ödemelerin yerine getirilmesini talep edebilir.

Ek ödeme yükümlülüğü hiç veya tam olarak yerine getirilmezse, müdürler bu durum karşısında ilamsız takipte bulunabilecekleri gibi, ilgili ortaklara karşı ifa davası da açabilirler. Ortaklık sözleşmesinde ek ödeme yükümlülüğünün ifa edilmemesi halinde cezaî şart öngörülebilir. Ayrıca ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmeyen ortağın, temerrüt tarihinden itibaren temerrüt faizi ödemesi de mümkündür. Öte yandan, ortaklık sözleşmesi ile ek ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi, yükümlü ortak açısından bir haklı nedenle ortaklıktan çıkarılma hali sayılabilir. Aynı şekilde yerine getirilmeyen ek ödemenin ortaklığın kredibilitesi açısından çok önemli olduğu durumlarda, bu davranış diğer ortak veya ortaklar açısından, somut duruma göre, bir haklı nedenle ortaklıktan çıkma hali olarak da değerlendirilebilir.

Ek ödeme ile yükümlü pay sahibinin ortaklık sıfatının sona ermesi durumunda ek ödeme yükümlülüğü de kural olarak ilgili ortak açısından sona erecektir. Bununla birlikte Kanun koyucu, kötü niyetli ayrılmaları engellemek ve bu bağlamda alacaklıları da koruma düşüncesiyle, ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğünden doğan sorumluluğunun belirli bir süre daha devam edeceğini öngörmüştür. Bu anlamda ayrılan ortağın ortaklıktan ayrıldığı tarihten itibaren iki yıllık zaman zarfında limited ortaklık iflas etmiş ve halef de ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemişse, ayrılan ortağa da ek ödeme yükümlülüğünden kaynaklanan borcunu yerine getirmesi için başvurulabilir. Ayrılan ortağın ek ödeme yükümlülüğünden doğan sorumluluğu sadece ortaklığın iflası halinde söz konusudur.

Yerine getirilmiş bulunan ek ödemeler kısmen veya tamamen geri verilebilir. Bunun için ortaklığın finansal durumunun buna müsaite olması, başka bir ifadeyle ortaklığın ek ödemelerden yaralanmasına ilişkin şartların devamlı sayılabilecek surette ortadan kalkmış olması gerekir. Bu hususta gerekli olan uzman raporunun da mahkeme tarafından atanacak yeminli mali müşavir veya serbest muhasebeci mali müşavir niteliğine sahip bir bilirkişi tarafından hazırlanması yerinde olacaktır.

Ek ödeme yükümlülüğü yerine getirildikten sonra, ortaklık açısından ek ödeme talep edilebilecek koşulların tekrar ortaya çıkması durumunda, yükümlü paya sahip ortak veya ortaklardan aynı oranda ek ödeme talep edilebilir. Bu nedenle de yerine getirilen ek ödemenin yeniden talep edilmesi istenmiyorsa veya daha düşük bir oran olarak

öngörülmesi isteniyorsa, bu durum karşısında esas sermayenin azaltılmasına ilişkin hükümlere uyulmak suretiyle, ortaklık sözleşmesinin değiştirilmesi gerekir.

KAYNAKÇA

- AKBAY, Direnç, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010.
- AKİL, Cenk, "İflasın Ertelelenmesinde Muhafaza Tedbirleri -Özellikle Kayyımlik-", **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Mart 2009, Cilt: XXV, Sayı: 1, (s. 229-259).
- ATALAY, Oğuz, **Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi**, Güncel Yayınevi, İzmir, 2007.
- BEHRENS, Peter, "Das neue GmbH-Recht aus deutscher und europäischer Perspektive", **Das neue schweizerische GmbH-Recht** (Ed. BÖCKLI / FORSTMOSER, 2006) içinde, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich, 2006.
- BİLGİLİ, Fatih / DEMİRKAPI, Ertan, **Şirketler Hukuku**, 9. Baskı, Dora, Bursa, 2013.
- BÖCKLI, Peter / FORSTMOSER, Peter, **Das neue schweizerische GmbH-Recht**, Schulthess Juristische Medien AG, Zürich, 2006.
- CAN, Mustafa Erdem, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Şirket Ortağının Borçları ve Yükümlülükleri", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XV, Yıl: 2011, Sayı: 4, (s. 1-23).
- DEMİRKAPI, Ertan / YILDIRIM, Ali Haydar, İsviçre Borçlar Kanunu'nda Limited Ortaklıklar Hukuku Alanında Yapılan Yeni Düzenleme, **Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi**, Haziran 2008, Cilt: XXIV, Sayı: 3, (s. 435-466).
- ERMENEK, İbrahim, İflasın Ertelelenmesi, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2010.
- GÜMÜŞ, Mustafa Alper, **Türk Medeni Hukukunda Kayyımlik**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006.
- HANDSCHIN, Lucas / TRUNIGER, Christof, **Die neue GmbH**, 2. Aufl., Schulthess Verlag, Zürich, 2006.
- HONSELL, Heinrich / VOGT, Nedim Peter / WATTER, Rolf (AMSTUTZ, Marc / CHAPPUIS, Fernand), **Basler Kommentar zum Schweizerischer Privatrecht, Obligationenrecht II**, Art. 530-1186 OR, 3. Aufl, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel, 2008.
- KARAHAN, Sami / ÇEKER, Mustafa, **Şirketler Hukuku**, 1. Baskı, Mimoza Yayınevi, Konya, 2012.
- KARASU, Rauf, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İkesi**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2009.
- KENDİGELEN, Abuzer, **Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İik Tespitler**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011.
- KOSTKIEWICZ, Jolanta Kren / NOBEL, Peter / SCHWANDER, Ivo / WOLF, Stephan (DÖRIG, Adrian / GLATTHAAR, Matthias), **OR Handkommentar, Schweizerisches Obligationenrecht**, 2. Aufl., Orell Füssli Verlag AG, Zürich, 2009.
- KÜNG, Manfred / CAMP, Raphael, **GmbH-Recht. Kommentar, Das revidierte Recht zur Gesellschaft mit beschränkter Haftung**, Orell Füssli Verlag, Zürich, 2006.
- MOROĞLU-Erdoğan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler-On İki Levha Yayıncılık-İstanbul, 2012.
- MUŞUL, Timuçin, İflasın Ertelelenmesi, 2. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- NUSSBAUM, Martin/SANWALD, Reto/SCHIEDERGER, Markus, **Kurzkommentar zum neuen GmbH-Recht**, Cosmos Verlag, Bern, 2007.
- POROY, Reha/TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin, **Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku**, Güncelleştirilmiş 9. Basıdan 10. Tıpkı Basım, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2005.
- PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuku Şerhi**, Cilt II, 2.baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- SIFFERT, Rino / FISCHER, Marc Pascal / PETRIN, Martin, **Stämpflis Handkommentar, GmbH-Recht**,

Stämpfli Verlag AG, Bern, 2008.

SOYKAN, İsmail Cem, **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2012.

ŞAHİN, Ayşe, "Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun Limited Ortaklıkta Ortağın Çıkması ve Çıkarılmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **Ersin Çamoğlu'na Armağan**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, (s. 175-210).

ŞENER, Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku**, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2012.

TAŞDELEN, Nihat, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Limited Ortaklıklarda Çıkma Çıkarılma ve Fesih**, Yetkin Yayınevi, Ankara, 2012.

TEKİNALP, Ünal, **Yeni Anonim ve Limited Ortaklıklar Hukuku ile Tek Kişi Ortaklığının Esasları**, Genişletilmiş 2. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012.

UZUNALLI, Sevilay, **Anonim Şirkette İşletme Konusu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013.

YILDIRIM, Ali Haydar, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep Feshi**, Dora Yayınevi, Bursa, 2013.

YILDIZ, Şükrü, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirkete İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Sempozyumu, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2005, Cilt: II, Sayı: 1, (s. 449- 468).

YILDIZ, Şükrü, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, 1. Bası, Arıkan Yayınevi, İstanbul, 2007.